

**T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

**SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ GELECEK VİZYONUNDA
STRATEJİK İŞ BİRLİĞİ**

YÜKSEK LİSANS

**Hazırlayan
Osman ÇALIM**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Abdullah KARAKAYA**

**Karabük
Kasım/2018**

**T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

**SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ GELECEK VİZYONUNDA
STRATEJİK İŞ BİRLİĞİ**

YÜKSEK LİSANS

**Hazırlayan
Osman ÇALIM**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Abdullah KARAKAYA**

**Karabük
Kasım/2018**

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	1
TEZ ONAY SAYFASI	3
DOĞRULUK BEYANI	4
ÖNSÖZ	5
ÖZ	6
ABSTRACT	7
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ	8
ARCHIVE RECORD INFORMATION	9
GİRİŞ.....	10
1.BİRİNCİ BÖLÜM.....	11
SİVİL TOPLUM.....	11
1.1. Sivil Toplum Kavramı ve Tanımı.....	11
1.2. Sivil Toplum Kuruluşlarının Tarihçesi	11
1.2.1. Dünya ve Avrupa’da Sivil Toplum Kuruluşlarının Gelişimi	12
1.2.2. Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Tarihsel Gelişimi.....	14
1.3. Sivil Toplum Kuruluşlarının, Amaçları, Özellikleri ve Fonksiyonları....	15
1.3.1. Sivil Toplum Kuruluşlarının Üstlendiği Görevler.....	16
1.3.2. Toplumsal Barış ve Sivil Toplum Kuruluşları.....	17
1.3.3. Sivil Toplum Kuruluşlarının Sosyal Fonksiyonları.....	18
1.3.4. Sivil Toplum Kuruluşlarının İktisadi Fonksiyonları	18
1.4. Sivil Toplum Kuruluşlarının Sınıflandırılması.....	20
1.4.1. Gönüllüğe Dayalı	20
1.4.2. Sosyal Teşebbüsler.....	21
1.4.3. Kooperatifler ve Ortaklıklar	21
2.İKİNCİ BÖLÜM	23
STRATEJİK İŞ BİRLİKLERİ, OLUŞUMU VE TÜRKİYEDE ÖRNEKLERİ	23
2.1. Stratejik İşbirliğinin Tanımı, Önemi ve İçeriği	23
2.2. Stratejik İşbirliği Oluşumu	24
2.3. Stratejik İş birliği Oluşturmada Başarı Faktörleri	25
2.3.1. Stratejik İlişkide Başarının Diğer Etkenleri	26
2.3.2. Stratejik İşbirliklerinde Performans Ölçümü	27
2.4. Stratejik İşbirliği Türleri	28
2.4.1. Fonksiyonel Açıdan Stratejik İşbirlikleri.....	29
2.4.2. Sözleşmeye Dayalı İşbirliği	29
2.4.3. Sermaye Katılmalı İşbirlikleri.....	29

2.4.4. Faaliyetlerinin Yönleri Açısından Stratejik İşbirlikleri.....	30
2.4.4.1. Yatay Eksenli İşbirliği	30
2.4.4.2. Dikey Eksenli İşbirlikleri.....	31
2.4.4.3.Konglomeratif Nitelikli Stratejik İşbirlikleri;	31
3.ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	32
SİVİL TOLUM KURULUŞLARININ GELECEK VİZYONUNDA STRATEJİK İŞBİRLİĞİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA.....	32
3.1. Araştırmanın Tanıtılması	32
3.1.1. Araştırmanın Alanı, Evren ve Örneklem	32
3.1.2. Araştırmanın Amacı.....	32
3.1.3. Araştırmanın Yöntemi	32
3.1.4. Araştırmanın Hipotezleri.....	32
3.2. ARAŞTIRMA VERİLERİNİN ANALİZİ VE BULGULAR	34
3.2.1. Tanımlayıcı Bilgiler	34
3.3. Stratejik İş Birliği Ölçeği'ne Ait Bulgular.....	35
3.3.1. Güvenilirlik Analizi sonuçları	35
3.3.2. Tanımlayıcı istatistik Sonuçları.....	37
3.3.3. Normallik Analizi Sonuçları	40
3.3.4. Kuskal Wallis-H Testi Analizi Sonuçları.....	42
3.3.5. STK Yöneticilerinin Cinsiyetlere Göre Dağılımı.....	44
3.3.6. STK Yöneticilerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı	44
3.3.7. STK Yöneticilerin Çalışma Sürelerine Göre Dağılımı	46
3.3.8. STK Yöneticilerin Çalışma Alanlarına Göre Dağılımı	48
3.3.9. STK'ların Kuruluş Yılına Göre Dağılımı.....	50
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	53
KAYNAKÇA.....	59
EK 1:	65
TABLolar.....	67
ŞEKİLLER.....	68
ÖZGEÇMİŞ	69

TEZ ONAY SAYFASI

Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Osman ÇALIM'a ait "**Sivil Toplum Kuruluşlarının Gelecek Vizyonunda Stratejik İş Birliği**" adlı bu tez çalışması Tez Kurulumuz tarafından İşletme ABD Yüksek Lisans programı tezi olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

Akademik Unvanı, Adı ve Soyadı

İmzası

Tez Kurulu Başkanı : Dr. Öğr. Üyesi Öznur YAVAN

Danışman Üye : Prof. Dr. Abdullah KARAKAYA

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Ozan BÜYÜKYILMAZ

Tez Sınavı Tarihi: 30.10.2018

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntılarım intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Osman ÇALIM

İmza :

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasının planlanmasında, araştırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda ilgi ve desteğini esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren Sayın hocam Prof. Dr. Abdullah KARAKAYA'ya şükranlarımı sunarım. Ayrıca tez çalışmam sırasında yardımlarını esirgemeyen sayın Doç. Dr. Fatih YAPICI'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bana hayatımın her aşamasında hiçbir yardımı esirgmeden destek olan eşime de tüm kalbimle teşekkür ederim.

ÖZ

Hayatımızda her geçen gün daha fazla yer edinen Sivil toplum kuruluşlarının en temel amaçları; üyelerinin çıkarlarını korumak ve aynı zamanda yaşadığı topluma fayda sağlamak yani değer yaratmaktır. Günümüzde STK'ları artık, kamu kurumları ve özel sektörden sonra “*üçüncü sektör*” olarak kabul edilmektedir. Kamu kuruluşları, özel sektör ya da Sivil Toplum Kuruluşları değer oluştururken gerek bölgesel gerek ulusal gerekse de uluslararası kaynaklardan daha çok faydalanmak istemektedirler. Değer oluşturmada başarılı olmak için en önemli yaklaşım hiç şüphesiz stratejik iş birliğidir.

Artan dünya nüfusu ile birlikte artan rekabet koşulları mevcut kaynakların daha etkin kullanılmasını zorunlu kılmıştır. Şartların ortaya çıkardığı durum, organizasyonel kaynaklarında daha doğru ve etkili kullanılmasını yeni bir yönetsel strateji olarak tüm Sivil Toplum Kuruluşlarının gündemine getirmiştir. İşletmelerin başarılı olması, kritik kaynaklarda yapacağı optimal planlama ve özellikle ortak problemlere birlikte çözüm arayışında yatmaktadır. Kamu kuruluşları ya da diğer sektörlerin özellikle sosyal problemlerin çözümünde Sivil Toplum Kuruluşları önemli birer paydaşlardır. Tüm paydaşlar nezdinde bu farkındalığın artırılması oldukça önemli olup, bu konuda yapılan çalışmalar maalesef yeterli düzeyde değildir. Bu çalışmanın yapılmasında en önemli temel dayanak noktası ve motivasyon kaynağı da literatürdeki bu konuda yapılan çalışmaların yeterli düzeyde olmamasıdır.

Bu çalışmada; ilk olarak, sivil toplum kavramı, önemi ve tarihsel gelişimi, STK'ların amaçları ve üstlenmiş oldukları görevler ve sınıflandırılmasından bahsedilmiştir. İkinci bölümde ise stratejik iş birliği hakkında tanımlayıcı genel bilgiler sunulmuştur. Son bölümde ise, ülkemizde faaliyet gösteren önemli sivil toplum kuruluşlarında yöneticilik yapan kişilerin hazırlanan anket yardımı ile gelecek vizyonda stratejik iş birliklerine bakış açıları tespit edilmiştir. Ayrıca değerlendirmeler sonucunda katılımcıların demografik özellikleri, çalışma kapsamında sorulan sorulara katılımcı ve ilgili STK'larının özelliklerinin etkileri de ayrı ayrı analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler : Sivil Toplum, Sivil Toplum Kuruluşu, İş birliği, Globalleşme

ABSTRACT

Getting a wider ground in our life every passing day, non-governmental organisations (NGOs for shore) mainly aim at preserving member benefits and interests while also creating value to the society. Today, NGOs are recognised as a "third sector", so to speak, after public bodies and private sector. While public bodies, private sector or non-governmental organisations create a value they intend to make more and better use of regional, national and international sources. Undoubtedly, the most significant approach for succeeding in creating a value is strategic cooperation.

Increasing competitive terms in parallel to increasing population compel us to make use of existing sources more efficiently. Arising out of emerging conditions, this has put on the agenda of all non-governmental organisations that better and more effective use of organisational sources is the new administrative strategy nowadays. The key to success for a business rests with optimum planning of critical sources, and particularly with the act of seeking a solution for common issues together. Non-governmental organisations are significant stakeholders for public bodies or other sectors especially in sorting out special issues. It is vital to improve awareness of all stakeholders; nevertheless works concentrating on this are unfortunately hardly sufficient. The most important reference point and source of motivation to conduct works to this end is the fact that works available in literature were not on a sufficient level.

This study, initially, mentions civil society concept, its importance and historical development, objectives of the NGOs, tasks, and duties they assume and their classification. How executives that hold office at non-governmental organisations that are currently in good standing in our country approach to strategic collaborations for the future vision is given via a questionnaire in the last section. Also, demographics of the subjects, influence of the subjects and of the related NGOs' characteristics on questions asked for the purpose of this study have been evaluated separately.

Key words : Civil Society, Non-Governmental Organisation, Cooperation, Globalisation

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Sivil Toplum Kuruluşlarının Gelecek Vizyonunda Stratejik İşbirliği
Tezin Yazarı	Osman ÇALIM
Tezin Danışmanı	Prof. Dr. Abdullah KARAKAYA
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	Ekim 2018
Tezin Alanı	İşletme
Tezin Yeri	KBÜSBE
Tezin Sayfa Sayısı	69
Anahtar Kelimeler	Sivil Toplum, STK, İş birliği, Globalleşme

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	Strategic Cooperation Of Non-Governmental Organizations In The Future Vision
Author of the Thesis	Osman ÇALIM
Advisor of the Thesis	Prof. Dr. Abdullah KARAKAYA
Status of the Thesis	Master Thesis
Date of the Thesis	October 2018
Field of the Thesis	Business
Place of the Thesis	KBÜSBE
Total Page Number	69
Keywords	Non-governmental organisations, Strategic cooperation

GİRİŞ

Köken olarak Antik Yunan'dan gelen "sivil toplum" olgusu, özellikle 1980'lerden bu yana Türkiye'de de hızlı bir gelişme göstermiştir. Bu süreç içerisinde sivil toplum konusunda yapılan çalışmaların daha çok sivil toplumun ve sivil toplum kuruluşlarının ne olduğu, özelliklerinin ve üstlenecekleri işlevlerin neler olması gerektiği gibi daha çok sosyal nitelikler üzerinde odaklandığı görülmektedir. Ancak bu konuda kesin bir uzlaşmadan bahsetmek mümkün olmayıp, kavramlar muğlâklığını korumaktadır. Bu nedenle çalışmada ilk olarak sivil toplumun tanımlanmasına, temellendirilmesine, özelliklerinin ve işlevlerinin neler olduğu ya da olması gerektiğine dair mevcut koşullar ışığında bir değerlendirme yapılacaktır.

Küreselleşme ile yaşanan hızlı teknolojik değişimler, değişen çevre koşullarının dinamikliği, güçlü ve dinamik işletmelerin ulusal sınırların ötesine çok daha kolayca ulaşmasına olanak sağlayarak, aralarındaki rekabeti artırmıştır. Bu değişim ortamında günümüz toplumlarında her ülkede önemi giderek artan, toplumsal sorunlara ilgileri ve demokratikleşmenin göstergesi olan aktör olarak ifade edilebilecek sivil toplum kuruluşları (STK) gibi kuruluşların stratejik çalışmalara, stratejik ortaklıklara ve stratejik yönetime önem vermek zorundadırlar. İkinci bölümde ise stratejik iş birliğinin (SİB) tanımı, önemi ve içeriği, stratejik iş birliği türleri gibi konulara değinilecektir.

Sivil toplum kuruluşları hem diğer sivil toplum kuruluşları ile hem de kamu ya da diğer özel sektör paydaşları ile stratejik ortaklık yapmada sorunlar yaşamaktadır. Türkiye'deki özellikle son zamanlarda gelişen STK hakkında yapılan çalışmalar artsa da özellikle gelecek vizyonda stratejik iş birliklerinin oluşmasında STK'larının rolü ile ilgili çalışmalar maalesef yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle çalışmanın son bölümünde sivil toplum kuruluşların gelecek vizyonunda stratejik ortaklıklara olan etkilerinin incelenmesine çalışılmış ve bunun için gerçekleştirilen anket çalışmasının sonuçlarına yer verilmiştir.

1.BİRİNCİ BÖLÜM

SİVİL TOPLUM

Bu bölümde hayatımızda her geçen gün daha fazla yer edinen Sivil toplum kuruluşları (STK) kavramı, tarihsel gelişimi, en temel amaçları, üstlenmiş oldukları görevler ve fonksiyonları hakkında bilgiler verilecektir.

1.1. Sivil Toplum Kavramı ve Tanımı

Sivil toplum kuruluşları (STK), globalleşme ile beraber hayatımızda her geçen gün daha fazla yer edinmekte ve sürekli gündemde kalmayı başaran bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Birçok alanda etkin olan STK'lar işlevsel ve dinamik yapılarıyla dünyanın her yerinde kolaylıkla örgütlenebilmektedir. Bu örgütlenme ne kadar kolaylıklar ve hızlı da olsa elbette sorunsuz değildir. Sivil toplum, özellikle 1980'lerde sonra dahada popüler hale gelen özellikle siyasiler, akademisyenler, entelektüeller ve gazetecilerin başta olmak üzere birçok kesimin fazlaca kullandığı önemli bir kavramdır. İçinde bulunduğumuz yüzyılda da önemini ve etkisini hala devam ettirmektedir. Üstlendikleri görevlerle de etkileme ve belirleme gücünü elde tutan Sivil Toplum Kuruluşları da birçok yönetime alternatif olarak da gösterilmektedir. Kalkınma sürecinde de kalkınmanın rol belirleyici yeni aktörleri olarak öne çıkmaktadırlar (Aytekin, 2013: 43-47).

1.2. Sivil Toplum Kuruluşlarının Tarihçesi

Sivil toplum kuruluşları, gönüllülük esasına dayanan, devletten bağımsız olarak çalışan, sivil ya da özel alan ile devlet arasında aracı niteliğinde örgütlenmiş sosyal yapıdır. Hem devlet iktidarını sınırlayıcı hem de o iktidarı hukuka dayandığı sürece meşrulaştırıcı olan bu sivil toplum gücünün, devletin dışında bir alan olduğu bugün tartışmasız kabul edilmektedir. Ancak bu devlet-sivil toplum kavram çiftinin zıtlığı biçiminde düşünmemek gerekir. Sivil toplum devlete zıt değildir, fakat devletin alanı dışındadır. Sivil toplum devletten tamamen kopuk olarak düşünülemez, zira devlet gerek STK'ların gerekse de vatandaşların özgürlüklerini koruma altına almaktadır (Özden, 2008: 11).

Halkı direkt olarak kendisini ilgilendiren konularda söz söyleme hakkının olduğu ve karar sürecinde etkin olduğu günümüz katılımcı demokrasisinde STK'larıyla dahada bir önem kazanmıştır. Demokrasi toplumlarında sivil toplum kuruluşlarından vatandaş ile devlet arasında bir köprü olmaları beklenmektedir.

Nitekim sivil toplum kuruluşlarında halkın düşüncelerinin devlete, devletin yürütmüş olduğu politikaların da halka kanalize edilmesi gerekmektedir (Bayhan, 2010: 73).

Sivil toplum kuruluşlarının temel amacı, toplumun bütün katmanlarına ulaşarak onlardan haberdar olmaktır. Bölgelerin ihtiyaçlarını belirleyerek bölgeler arasındaki kalkınmışlık farklılıklarını en aza indirmektir. Aynı zamanda üyelerinin çıkarlarını ve haklarını korumakta onların en temel amaçlarındandır (Çaha,1996: 37).

1.2.1. Dünya ve Avrupa’da Sivil Toplum Kuruluşlarının Gelişimi

Sivil toplum düşüncesinin temeli, modern politik kuramın birçok teriminde olduğu gibi, Klasik Yunan’a kadar götürülebilir (Tüzen, 2005: 9). Sivil toplum kuruluşu kavramının ortaya çıkışında toplumsal yapı ve kurumlara, bunun yanı sıra toplumsal değerlere de bağlılığını görmek mümkün. Bu düşünceyle sivil toplum anlayışı batıya özgü bir konsept olup, tarihi olarak da batıda gelişmiş ve demokrasinin gelişip yerleşmesinde önemli rol oynamıştır. STK anlayışının Aristoteles’den geldiği düşünülse, 17. ve 18. yüzyıllardan bugüne “*toplumsal sözleşme*” kuramı çerçevesinde teorilerini öne süren Hobbes, Locke ve Rousseau ile çatışmacı teorinin önemli isimleri olan Hegel, Marx ve Gramsci’nin sivil toplum üzerine düşünceleri, STK kavramının bugüne taşınmasında önemli rol oynamışlardır (Uğur, 2011: 13).

Batı Avrupaya özgü bir şekilde sivil toplum 12. ve 13. Yüzyıllara kadar götürülebilir. Önce kentlerin daha sonra burjuvazinin doğuşu, Orta çağ’da sivil toplumun oluşmasını sağlamıştır. 13. yüzyılda pazar ekonomisinin kentlerde gelişimi, Batı Avrupa’da para kullanım alanlarının genişlemesini sağlamıştır. Böylelikle zenginlik ve yaşam standardının artması, özel mülkün yaygınlaşması ve farklı hayat tarzlarının doğmasına katkı sunmuştur. Bunun yanı sıra, haberleşme araçlarının gelişimi, ekonomik refahın artırılması için amaçlanan kentlerin yarı bağımsızlığı/özerkliği ve üretimin rasyonel yönetimi, kent ahalisinin siyasal haklara, ekonomik önceliklere sahip olması, kent meclislerinin oluşumu ve güçler ayrılığı gibi oluşumlar da sivil toplumun gelişimine yardımcı olmuştur (Aslan, 2010: 362-363).

Avrupa’da 18. yüzyılda, şehirlerde ticaretin gelişmesiyle birlikte, şehir feodalleri üreten halktan yararlanma girişimlerine karşın şehir ahaliyle feodaller arasında anlaşmaya varılmış. Bu süre zarfında halk, güvenlik nedeniyle krallık sisteminin oluşumuna destek verdi. Merkeziyetçi ve bürokratik devletler sistemine

eğilimli bu yapılanmada, krallık devleti de olsa her zaman halka ihtiyaç duyacaklarını bildiklerinden, ekonomik olarak halkı kısıtlayıcı uygulamalardan uzak durulmuştur. Bu sebeble, devlet ve sivil toplum arasında, uzlaşma unsuru olarak bir anlaşma ve bunun yanında karşılıklı olarak sözleşme yapılmasından anlaşılmaktadır (Bayhan, 2002: 4).

Aydınlanma çağından sonra neredeyse iki yüzyıl unutulmuş sivil toplum kavramı, Latin Amerika’da, Arjantin, Brezilya ve Şili gibi ülkeler 1980’lerde ve Rus totaliter sistemi içerisinde yaşamış Macaristan, Polonya ve Çekoslovakya gibi Doğu Avrupa ülkelerinde 1945’ten sonra planlı ekonomiye dayalı, otoriter ve tek parti yönetimlerinden demokratik sürece geçilirken tekrardan gündeme gelmiştir. Sivil toplum kavramı, Doğu Avrupada, Polonya başta olmak üzere, sosyalist sistemle yönetilen ülkelerde 1980’li yıllarda tekrardan gündeme gelmiş ve bu sistemin çökmesiyle daha özgürlükçü olan liberal sisteme yönelmişlerdir (Aslan, 2010: 362-363).

STK anlayışı günümüze kadar birçok farklı aşamadan geçmiştir. Keane ‘e göre STK’ların gelişmesinde ve modern anlayışa kavuşmasında dört farklı evre ve katkıdan bahsedilmektedir. Bu aşamalar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Akın ve Erdem, 2004: 43-47).

Birinci aşama; bir klasik olarak STK ve devlet ayrımı açığa çıkar. Merkezi olarak egemen ve anayasal düzenlemelere tabi devleti meşrulaştırma ve bunun yanı sıra devlet otoritesi karşısında STK’larının bağımsız “toplumlar” olarak gelişmesinin önemini vurgular.

İkinci aşama; Devletten bağımsız toplumların devlet karşısında kendilerini savunma girişimlerinin müsbet olduğu iddiası. Burada önemli olan şu ki devlet karşısında sivil toplum vurgulanmalıdır.

Üçüncü aşama; STK ve devlet ayrımında devlet kavramı anlamını yitirmeye başlar. STK’ların özgürlüğü çok zaman kendi kendini zehirleyen, kimi zamansa toplumda çatışmalara sebep olan unsurlar olarak görülmüştür. Bu nedenlerle STK’ların daha özenli bir devlet düzenlenmesi ve denetimine ihtiyacı çok kez vurgulanmıştır.

Dördüncü aşama; İktidarın düzenleyici faktörü ön planda olduğu durumlarda

STK'ların bu durumdan sıkboğaz olacağından korkulur. Buna bağlı olarak da çoğulculuğu benimsemiş, kendi kendini yönetebilen, bağımsızlığıyla devletten ayrışan bir sivil toplum ön plana çıkmaktadır.

Tarihten günümüze pek çok düşünür ve ekol sivil toplum kavramı için yeni bakış açıları sunmuşlardır. “Toplulukçular” olarak adlandırılan bu düşünürlerin devlet, birey ve sivil topluma yaklaşımları toplum için her zaman önemli olmuştur (Haşlak ve Gülener, 2006: 5).

1.2.2. Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Tarihsel Gelişimi

Küreselleşmenin etkisiyle sivil toplum kuruluşlarının önemi dünyada artarken hiç şüphesiz Türkiye’de bu gelişmelerden etkilenmiş ve sebeptir ki Türkiye’de ki sivil toplum kuruluşlarının önemi de her geçen gün artmaktadır. Türkiye’nin sistematiğinde STK’lar denince ilk başlarda vakıf algısı oluşsa da zamanla batıda anlamda STK kavramı oluşmaya başlamıştır (Çaha, 2006). Türkiye’deki sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili olarak, devletten bağımsızlık ve gönüllülük anlamında tarihsel uygulamalar ve geleneklerin yerlerini muhafaza etmesi muhtemeldir. Fakat işlev ve yapısıyla bugün Türkiye’deki STK olgusu henüz az gelişmiş ve gelişim sürecindedir (Mağa, 2001: 8).

Geçmişte güçlü ve sistemli bir şekilde işlev gören fakat zamanla maalesef yozlaşan vakıflar, kimileri tarafından reddedilsede birer STK örneğidirler. Fakat zamanla artan kaynak ihtiyacı ve kendilerini çağın gereklerine göre uyarlayamamaları bugünkü sivil toplum kuruluşlarından bağımsız bir yapı kazanmıştır.

Çağa ayak uyduramamış sivil toplumun geleneklerini de kaybetmesiyle halkın sosyal, siyasi ve ekonomik olarak kendilerini ifade edebilecekleri platform da kalmamıştır. Bu mânada, Türkiye’de halkın yoğun katılımlarıyla faaliyet gösterme krizi var ola gelmiş ve günümüze kadarda bu kriz taşınmıştır. Globalleşmenin de etkisiyle ortaya çıkan ya da güç elde eden neo-liberal düşünce, devletin birçok kademesinde faaliyetlerini STK'lara devretmesine olanak sağlamıştır. Eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik dahil, pek çok farklı alanda, devlet üstlendiği görevleri STK'lara devretmektedir (Avrupa Birliği, Devlet ve STK'lar, 2001: 15-16).

Türkiye içinde neo-liberal düşünce yapısının benimsendiği ve STK'larca uygulanmaya başlandığı görülmektedir. Neo-liberal düşünce öncelikle zihniyet

yapısının değişimidir. Bu değişimi yapabilmek için fikirlere hâkim olabilmek adına dernek, vakıf, birlik şeklinde sivil örgütlenme söz konusudur. Bir örnek olarak Liberal Düşünce Topluluğu “LDT”ndaki genel kanaat şudur: Fikir hareketleri siyasî hareketlerden çok daha önemlidir. Çünkü uzun vadede kazanan veya kaybeden fikirler olmaktadır. Dünya fikirlerin üzerinde dönmektedir. Eğer iktidara hakim olmak istiyorsanız, önce fikir dünyasına hakim olmalısınız. Ondan sonra gerisi kendiliğinden gelecektir (Şahin ve Öztürk, 2011: 10).

Ali Yasar Sarıbay’a göre, Türkiye’de sivil toplum anlayışı, Türk-Osmanlı anlayışındaki “Devlet” sözcüğünün en büyük saadet olduğu fikrinden bugünlerdeki kullanımına gelmiştir. Bireyselliğin kınanıp tek düzeliğin revaçta olduğu devletçilikten sivil toplumluluğa geçiş bu süreçte sağlanmışır (Sarıbay, 1998: 15-29).

Sivil toplum kuruluşları, globalleşmenin en önemli unsurlarındandır. Global güçler globalleşmenin alanını genişletmek için psikolojik harekâtlar uygulamıştır. Bunun örnekleri olarak gösterilebilir Sırp lider Miloseviç’in rejiminin yıkılması, Gürcistan-Ukrayna-Kırgızistan’daki kadife devrimidir. STK’ları kullanarak yürütölen bu psikolojik hareket, uluslararası arenada hem meşru hem de ahlakı olarak görölmektedir (Talas, 2007: 19-24).

1.3. Sivil Toplum Kuruluşlarının, Amaçları, Özellikleri ve Fonksiyonları

21. yüzyıla girerken başlayan teknolojik gelişmeler ve küreleşmenin sonucu olarak sınırların ortadan kalkmasıyla birlikte bilgi toplumu çağı başlamıştır. Artan toplumsal bilinç, yaşanan mevzuat değişiklikleri, siyaset dünyası ve toplum arasındaki etkileşim, siyasal hesap verilebilirlik, iletişim ve örgütlenme kolaylıkları gibi farklı boyutlarda uygarlığımızın demokrasi serüveninde yepyeni bir çağ başlamıştır. Bu çağda uluslar demokrasi sorunun açmak ve demokrasini işleyişini sağlamak için çoğulcu demokrasi kültürüne sahip olunması gerektiğinin farkına vardılar. Demokrasinin işleyişi için farklı kültürler ve daha da önemlisi sivil örgütlere ihtiyaç duyuldu (Yel, 2008: 143).

STK’lar, kamusal alanda çalışan gönüllü kuruluşlardan, bağımsız düşünce kuruluşlarından oluşun, kâr amacı gütmeyen hükümet-dışı örgütlenmelerdir. Bu bağlamda, sivil toplum, toplumun herkesi içine alabilecek potansiyele sahiptir. STK’lar sadece bireylerin günlük ihtiyaçlarını içermemekte, bunun yanı sıra toplumsal

hayatın gereklerini de kapsayıcıdır (Türkdamar, 2011: 31-32).

Sivil toplumun ön plana çıkabilmesi ve sivil alanın oluşturulması için ekonomik, siyasal, kültürel bazı ön koşullara ihtiyaç vardır. Ayrıca devletin ideolojik değil bir hukuk devleti olmalı ve devletin ekonomik sosyal iktisadi faaliyetler içinde en az seviyede olması gerekmektedir. Devlet sadece adalet, güvenlik ve savunma faaliyetleri ile ilgilenmeli geriye kalan alanları sivil unsurlara bırakmalıdır. Bu çerçevede sivil toplumun beş temel ön koşula sahip olması sağlanmalıdır. Bunlar; “toplumsal farklılaşma”, “toplumsal örgütlenme”, “gönüllü birliktelik”, toplumsal düzeyde otonomleşme”, ve “baskı mekanizması”dır (Çaha, 1980: 59-61).

Türkiye’de Batılı anlamda STK anlayışını oluşmamasında tarihsel olduğu kadar kültürel, sosyal, ekonomik birçok neden bulunmaktadır. Bu nedenlerden biri sivil toplum kuruluşlarının kendi inisiyatifinden den çok devletin gütmüş olduğu politikalara göre hareket etmesidir. Rüşvet, yolsuzluklara karşı sessiz kalınma ve hakkını arayanlara karşı açılan davalar gibi birçok örnek Türkiye’de sivil toplum ne seviyede olduğunu göstermekteydi. Son zamanlarda yaşanan gelişmeler bir derece olsun halk kitlelerinin artık daha rahat örgütlenebilmesine ve haklarını savunmasına neden olmuş ve sivil inisiyatifin önünü açmıştır (Kuzu, 1992: 15-67).

1.3.1. Sivil Toplum Kuruluşlarının Üstlendiği Görevler

STK“lar temsil ve meşruluk krizlerinin aşılması sürecinde toplumsal taleplerin siyasal alana iletilmesini sağlayarak, demokratik siyasal kararlar alınmasını sağlayabilmektedir. Ayrıca devlet ile birey arasında alternatif bir temsil mekanizması işlevi görebilmektedir. Farklı talep ve istekleri tek bir yönde toplayıp siyasal karar alma mekanizmalarını etkileyebilmektedir. Sağlayacağı yeni katılım pratiği ile kamusal alan ve devlet arasında yeni demokratik normlar oluşturabilmektedir (Tosun, 2001: 36-39).

Sivil toplum kuruluşları, demokrasi kültürünün oluşup işlerlik kazanması sürecinde eğitim, çevre, spor, sağlık hizmetlerine erişim, toplumsal refah konusunda devlete alternatif olabilecek projeler üretip ve kaynak bularak ya da yaratarak bu projeleri uygulamaktadırlar. Bilhassa bilgi ve iletişim teknolojilerinin son dönem itibarıyla oldukça gelişme göstermesiyle ile yönetim kurullarına hemen her sahada yöneltilen daha etkin katılımıcılığın sağlanmasına yönelik baskılar sebebiyle sivil

toplum kuruluşlarının aktivitelerini ve siyasal örgütlenme ile mücadele yöntemlerini giderek çeşitlendirerek, arttırdıkları gözlemlenmektedir (Koç ve Tuncer, 2005: 860-867).

STK“lar kamusal alan oluşturup, yönetimi etkileyecek katılım biçimlerini yaratmak için çaba göstermektedirler. STK“lar siyasal işlevlerini yalnızca “siyasal taraf” olarak değil uzmanlıkları, duyarlılıkları, iktidar gölgesinde edinmiş oldukları konumları sorgulayarak yerine getirmektedirler. Bu yüzden STK“ların uzmanlıkları bildiğimiz uzmanlıklardan farklıdır. Toplumun siyaset öznelerinden biri olması için çalışmaktadır. Yalnız kendi cemaatleri içinde tartışıp kendi bildiği doğrularına başkalarına dayatmaya çalışmamaktadırlar. Kamu yararını düşünürler ve temsil mekanizmalarını geliştirmek için uğraşmaktadırlar (Kesal, 2002: 140-155).

Sivil toplum kuruluşları kendi içindeki karşılıklı etkileşim sürecinden edindikleri hoşgörü, uzlaşma, ılımlılık, gönüllülük, farklı düşüncelere saygı gibi demokratik ve güzel tutumlar demokratik siyasi kültürün gelişmesine katkıda sağlamakta ve bu örgütlerdeki karşılıklı etkileşim sürecinden edilen kazanımlar demokrasinin istikrarlı gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Tosun, 2001: 36-39).

1.3.2. Toplumsal Barış ve Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil toplum kuruluşları sadece düşüncelerini ifade eden değil, aynı zamanda proje üreten, sorunlara çözüm arayan, bilimsel araştırmalar yapan, hizmet eden ve barışçıl bir yapıya sahiptir. Sivil toplumun varlık nedenlerinden birisi de toplumsal fayda yaratmaktır. Bugün milyonlarca sivil toplum kuruluşunun ve milyarlarca gönüllünün modern toplumlardan ellerini çektikleri düşünülürse, toplumun aktif katılım ve yaratılacak sosyal fayda açısından neler kaybedeceği daha net anlaşılabilir. Öyle ki, uyuşturucu bağımlılığının önlenmesi, gençlerin aktif katılımının sağlanması ya da engellilerin topluma entegrasyonu gibi konularda üretilecek hizmetler genellikle işletmelerin dikkatini çekmezler. Bu tür etkinlikler ya gelir getirici faaliyetler değil ya da gelir getirebilecek olsalar da bu hizmetleri talep edenler, bedelini ödeyecek ekonomik güce sahip değillerdir. Bu nedenle, sivil toplumun günümüz toplumlarındaki varlığı, yadsınamaz bir zorunluluktur (Wymer ve R., 2006: 2-98).

Ülkemizde ise, sivil toplum kuruluşları devlete düşman, korkulan yapılar olarak

algılanmaktadır. Fakat aslında STK'lar devletin çalışmalarına destek olan, yardımcı, ortak çözümler üretebilen kuruluşlardır. Bu bağlamdaki devlet-sivil toplum iş birliği dünya ülkelerinde olduğu gibi, ülkemizde de çok faydalı olacaktır. Tüm STK'lar kendi hedef ve amaçları doğrultusunda kamusal alanda fayda sağlamaya çalışmalıdır.

1.3.3. Sivil Toplum Kuruluşlarının Sosyal Fonksiyonları

Kamudaki topluluklar ve bireyler, çeşitli konularda dayanışmaya gereksinim duyarlar. Bu gereksinimler doğrultusunda bireyler STK'lar etrafında bir araya gelmektedirler. Bu bağlamda STK'lar halkın isteklerini tekrar kamoyuna iletmekle sorumluluk altındadırlar. STK'lar bu işlevleriyle “toplumda kamuoyu oluşturma” olarak adlandırılmaktadır (Arslan, 2001: 127).

STK'lar kamuoyunun problem ve isteklerini tekrar kamuoyuna iletme işlevlerinin yanı sıra, aynı zamanda gerek siyasal gerekse ekonomik olarak otoriteye muhalefet ederler.

STK'ların tampon işlev görmesi iki kanaldan sağlanmaktadır. İlk olarak yukarıda bahsettiğimiz şekilde siyasal ve ekonomik muhalefet etmesidir. İkincisi ise siyasi otoritenin uyguladığı politikaların kamuoyu tarafından kabul edilmesini teşvik etmektir. Bu manada STK'ları kamuoyunun taleplerini siyasal otoriteye iletmekten ziyade, siyasal otoritenin kararlarına kamuoyunu teşvik etme, uygulanabilirliği kolaylaştırma işlevi ön plandadır (Arslan, 2001: 357-374).

Ömer Çaha'da STK'ların iki işlevinin bulunduğunu bildirmektedir. Bunlar; “Toplumsal farklılaşmaya katkıda bulunmak ve bireylerini politik iradeye karşı korumaktadır” (Çaha, 2001: 59-61). Çaha STK'ların bu manadaki uygulamalarını pozitif değil, negatif olarak değerlendirmektedir.

1.3.4. Sivil Toplum Kuruluşlarının İktisadi Fonksiyonları

STK'lar ekonomik ve özellikle de demokrasiyi benimsemiş toplumlarda gün geçtikçe yapısal olarak daha temelli bir yapı kazanmaktadır. Bu gelişmelerle STK'lar uluslararası küresel sistemde saygınlık kazanmaktadır. Bunun en açık göstergesi olarak Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği ile olan iş birliği gösterilebilir. Bu aynı zamanda, STK'ların devlet kanalıyla yürütemeyeceği projeleri, sivil toplum aracılığıyla yürütülebileceğinin göstergesi olarak önümüze çıkmaktadır. STK'lar üyeleri ve kendileri için kar amacı gütmeyen bazı ekonomik işbirliği ve

organizasyonların içerisine girebilmektedirler. Günümüz itibariyle gelişme ve kalkınma amaçlı sivil toplum kuruluşları bu konudaki en önemli örneklerdir (Dünyada Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi, 2001: 56).

Devlet merkezli siyasal alan ile çıkar amacını temel alan ekonomik alan arasında konumlanan sivil toplum, bir yandan devletin çıplak gücünü dizginler ve hukukla sınırlı kılarken, diğer yandan kar amaçlı bir kazanç iştahını kamu yararı anlayışı ile terbiye eder (Ergil, 2001: 49). Dolayısıyla sivil toplum kuruluşları ekonomik birimlerin aldığı kararları daha makul ve inandırıcı boyutlara indirerek kabul edilebilir kılarlar. Diğer yandan insani boyutu ihmal eden, yani insan ilişkilerini ekonomik uygulamalara karşı yumuşatıcı, yani tampon işlevini görürler. Günümüz itibariyle tüketici haklarını korumaya yönelik faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları bu fonksiyonları yerine getirmektedirler.

Dünyada ve ülkemizde oluşum biçimleri, organizasyon yapıları, yönetim anlayışları, sundukları hizmetler, kapasiteleri, süreklilik dereceleri, faaliyetlerinin yayılım alanları bakımından büyük bir çeşitlilik sergileyen STK'ların temel amacı, devlet karşısında güçsüz kalan siyasal oluşumların arkasındaki toplumsal desteği artırmak ve bilinçli yurttaş katılımlarını güçlendirmek olarak ifade edilmiştir.

Dayanışma ve sosyal amaçlı bir hizmet üretimini ön plana çıkaran STK'ların gerçekleştirdiği faaliyetlerin en belirgin özelliği, yardımsever nitelikli kuruluşlar olmalarıdır (Erol, 2007: 54-75).

“Sivil Toplumcunun El Kitabı”nda yazdığına göre sivil toplum kuruluşlarının özellikleri:

- Toplum yararı gözetmek.
- Gönüllü olmak.
- Varoluş nedeni ve görev tanımını net olarak yapmak.
- Hedef, program, etkinlikler ve kaynak kullanımı konularında topluma karşı saydam olmak.
- Kaynakları, beyan edilmiş bu görev tanımına uygun ve verimli olarak kullanmak.
- Bütün program ve projeleri, bu görev tanımına uyumlu olarak tasarlamak.

- STK“ların çalışmalarına ilgi duyan bireylere ve gelen taleplere yanıt vermek.
- Kâr amacı ve çıkar gütmemek; çalışmaların sağlıklı yürütülebilmesi amacıyla kazanç sağlanabilir, ancak elde edilen kazanç yine var oluş amacı doğrultusunda kullanılır.
- Devletten bağımsız olmak.
- Toplumdan alınan güçle topluma hizmet etmek olarak sınıflandırılabilir (Güder, 2009: 22-28).

Gönüllülük ve rızaya dayalı olma niteliği bir diğer özellikleridir. Sivil toplum örgütleri mensupları, devlet ya da bir başka unsurun zoruyla bir araya gelmezler. Tamamen kendi rızalarıyla örgütlenirler (Diamond, 1994, s. 55-71). Gönüllülüğün ikinci bir boyutu, sivil toplum 26 örgütlerinin faaliyetlerinde, üyesi olsun olmasın çoğunlukla gönüllü kişileri çalıştırırlar (Biber, 2006: 28-37).

1.4. Sivil Toplum Kuruluşlarının Sınıflandırılması

Bireyler siyasal yapıyı etkilemek için zorlayacakları ya da oluşturmaya çalışacakları yollardan en önemlisi bu etkiyi sağlamak üzere baskıda bulunacak örgütleri meydana getirmektir (Yücekök, 1987: 89).

Sivil toplum kuruluşlarının örgütlenme biçimi ve etkinlik alanları farklılık gösterebilmektedir. Sivil toplum kuruluşları yerel boyutta örgütlenebilecekleri gibi, ulusal ve uluslararası da örgütlenmeye gidebilmektedirler. Sivil toplum kuruluşlarının etkinlik alanları eğitim, sağlık, spor, çevre, kentsel-kırsal kalkınma, sosyal hizmetler, teknik yardım ve danışmanlık, yardımlaşma, barış ve insan hakları gibi geniş bir alana yayılabilmektedir (Aslan ve Kaya, 2004: 216).

Türkiye“de sivil toplum kuruluşu olarak dernekler, vakıflar, meslek kuruluşları, sendikalar, gibi örgütler sayılmaktadır. Söz konusu örgütler hukuki yapıları, işlevleri, amaçları, nitelikleri, teşkilat yapıları, devletle ilişkileri ve diğer bazı hususiyetleri yönünden birbirinden ayrılmaktadır. Dernekler, meslek kuruluşları, vakıflar ve sendikalara ilişkin pozitif hukuktaki temel normlara temas edilerek ve bu çerçevede yasal tanımlamalara yer verilecektir (Cumhurbaşkanlığı, 2009: 38-39).

1.4.1. Gönüllüğe Dayalı

Bir kuruluşa üye olmayı gerektirmeden o kuruluşa fayda sağlayan ve o kuruluşa etkinlikte bulunan bireyler gönüllü olarak tanımlanabilmektedir. Bazı sivil

toplum kuruluşlarında etkinlikte bulunma zorunluluğu olsa da bazı kişiler gönüllü olarak belirli zamanlarda ve alanlarda kuruluşlara destek verebilirler. Sivil toplum kuruluşlarını üyelik, zorunlu olmayıp gönüllülük esastır. Ancak meslek kuruluşlarına üyelik zorunludur ve bu zorunluluk meslek kuruluşlarının gönüllülük ilkesi ile bağdaşmamaktadır. Sivil toplum, küçük çaplı gönüllü kuruluşların devletin kamusal sorunlar hakkında ürettiği çözümleri denetleyen ve bu çözümleri açıkça tartışarak katkıda bulunan ve bu anlamda çoğulculuğu esas alan bir yapıdır (Sarıbay ve Öğün, 1998: 15-29).

Sivil toplum kavramı aslında çeşitli asamalardan geçerek bugünkü anlamına ulaşmıştır. Sivil toplum, gönüllü kendi kendini oluşturan kendi desteklerine sahip, devletten özerk, özel alan ile devlet arasında aracı niteliğinde örgütlü sosyal bir yapılanmadır (Ali Yaşar, 2000: 2-10).

1.4.2. Sosyal Teşebbüsler

İngiltere ve Amerika'da 2010 yılı verilerine göre toplamda 110,000 in üzerinde sosyal teşebbüs sınıfına sokulacak nitelikte STK bulunmaktadır. Bunların bir kısmı gönüllülüğe dayalı, bir kısmı da kooperatif niteliğindeki STK'lardır. Sosyal teşebbüs niteliğindeki STK'ların yıllık iş hacmi 27 milyar 'pound' civarındadır (Okutan, Sayı 71, s. 91-106).

Ayrıca bu kuruluşlar gayrisafi yurt içi hasılaya her sene kabaca 8,4 milyar pound' katkıda bulunmaktadır. Sosyal teşebbüsler çok büyük ölçekte ekonomik faaliyette bulunmanın yanında, eğitim, sosyal yardım, barınma, boş vakit değerlendirme ve çocuk bakımı gibi farklı konularla da ilgilenmektedirler. Öte yandan buldukları alanda işsizler için istihdam sağlayacak faaliyet oluşumu, yerel malların pazarlanmasında ticari öncelik sağlamaya dönük girişimler ve toplum içindeki ekonomik ve sosyal ilişkilerde karşılıklı güven mekanizmasının sağlanması gibi konular sosyal teşebbüslerin çaba sarf ettikleri diğer alanlardır (Okutan, Sayı 71, s. 91-106).

1.4.3. Kooperatifler ve Ortaklıklar

Günümüzde Türkçe literatürde gönüllü teşekküller (GT), sivil toplum kuruluşları (STK), sivil toplum örgütleri (STÖ), vakıf, dernek, sendika, oda, kooperatif, kulüp gibi farklı isimler yanında, batı literatüründen iktibas edilen "enciolar" (NGO'lar) tabiri de yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. STK için

tarihte daha çok cemaat, cemiyet, tarikat, lonca ve vakıf kavramları kullanılmıştır (Salamon, 2001: 31-33).

STK Batı literatüründe ise; sivil toplum örgütleri (civil society organizations-CSOs), devlet dışı örgütler (non-governmental organizations-NGOs), bunların uluslararası düzeyde faaliyet gösteren türleri olarak uluslararası devlet dışı örgütler (international non-governmental organizations - INGOs), sosyal hareketler (social movements - SMOs), bunların uluslar üstü faaliyet gösteren türleri olarak uluslar üstü sosyal hareketler (international social movements - TSMOs) gibi değişik isimlerle anılmaktadır (Foster, 2001: 45-62).

Yukarıdaki tanım ve açıklamalarda görüldüğü gibi, Sivil toplum kuruluşları, resmi kurumlar dışında ve bunlardan bağımsız olarak çalışan, politik, sosyal, kültürel, hukuki ve çevresel amaçları doğrultusunda lobi çalışmaları, ikna ve eylemlerle çalışan, üyelerini ve çalışanlarını gönüllülük usulüyle alan, kâr amacı gütmeyen ve gelirlerini bağışlar ve/veya üyelik ödemeleri ile sağlayan kuruluşlardır.

2.İKİNCİ BÖLÜM

STRATEJİK İŞ BİRLİKLERİ, OLUŞUMU VE TÜRKİYEDE ÖRNEKLERİ

Bu bölümde Stratejik İşbirliğinin önemi, oluşumu, içeriği, stratejik ortaklık, stratejik iş birliği oluşturmada başarı faktörleri, performans ölçümü ve stratejik iş birliği türlerinden bahsedilecektir.

2.1. Stratejik İşbirliğinin Tanımı, Önemi ve İçeriği

Merriam-Webster sözlüğü ittifak sözcüğünü “ortak çıkarlarını daha ileri büyük hedeflere taşımak isteyen ortaklık (lar)” veya “araştırma-geliştirme yoluyla temel kaynaklardan üretim ve satış boyutuna kadar ulaşan geniş bir işlev yelpazesini içeren karşılıklı anlaşmalar” olarak tanımlamaktadır (Webster, 1992: 8). Stratejik işbirliği, iki ya da daha fazla sayıda şirketin ortak bir amaca erişmek için kurduğu ve varlıklar ile yeteneklerin birleştirildiği karşılıklı bir iş ilişkisidir (Lin, 2006: 3).

Buna göre stratejik işbirliği bu özelliklerden bir ya da daha fazlasını içerebilir;

- Teknoloji alış-verişi;
- Ortak araştırma-geliştirme veya ortak ürün geliştirme;
- Birbirini tamamlayan varlıkların paylaşımı (örneğin, ortak geliştirilmiş bir ürün için bir ortak üretim, diğeri dağıtım ile ilgilenir).

Stratejik işbirliği iki veya daha fazla şirketin belirli yönlerini birbirine bağlar. Özde bu bağ, girişimi oluşturan firmaların rekabet stratejilerinin etkinliğini karşılıklı faydası olan teknoloji, uzmanlık veya ürün takasıyla artıran ticari bir ortaklıktır. Bir işbirliği, kısa süreli bir anlaşmadan ortak yatırıma kadar çok değişik şekiller alabilir. Oluşan işbirliği süreci farklı şekillerde yorumlanabileceğinden dolayı, stratejik işbirlikleri, aşağıda yer alan gerekli ve yeterli özelliklere eş zamanlı sahip olan girişimler olarak açıklanabilir (Yoshino, Michaela Y., Rangan, U.Srinivasa, 1995: 5).

Stratejik işbirliklerinin ortak yönleri olarak;

- İşbirliğinin kurulması sonrasında bağımsız kalan, mutabakata varılmış hedefler üzerinde bir yol izleyen, iki veya daha fazla şirketin ortak amaçlara yönelik olarak ortaklık yapması.
- İşbirliğinin kârını paylaşan ve verilen görevlerin performansını kontrol eden ortak firmalar – belki de işbirliklerinin en farklı özelliği ve bunların idaresini

zorlaştıran başlıca unsur.

- Ortak şirketler bir veya daha fazla kilit stratejik alana (örneğin teknoloji, ürün geliştirme gibi) ve daha ilerideki safhalara katkıda bulunması olarak ifade edilebilir.

2.2. Stratejik İşbirliği Oluşumu

Başarıyla yönetilen stratejik işbirliklerinin en önemli getirilerinden biri şirketlerin kendi başlarına yaratamayacakları bilgiye işbirliği sayesinde ulaşabilmeleridir. Bu olguya akademik yazında ‘bilgi transferi’ adı verilmiş ve son yıllarda bu alanda kapsamlı araştırmalar yapılmıştır. Şirketler arası bilgi transferlerinde kilit olan etken nedensel belirsizliktir. Nedensel belirsizliğin kaynağı olan öncül etkenler örtülülük düzeyi, özgüllük, karmaşıklık, deneyim, koruyuculuk, kültürel mesafe ve örgütsel mesafedir. Bunların yanı sıra bilgi transferinde etkili olan diğer üç unsur ise işbirlikleri hakkında bilgi birikimi, öğrenme yetkinliği ve işbirliği süresidir. Bu değişkenler çerçevesinde geliştirilen araştırma modeline dayalı hipotezler oluşturulmuştur (Szulanski ve Von Hippel, 1996: 431).

İstatistiksel analizler sonucunda uluslararası akademik yazın ile örtüşen ve ayrışan sonuçlara ulaşılmıştır. Belirsizliğin bilgi transferini olumsuz yönde etkilediği, örtülü bilginin belirsizliği artıran bir etken olduğu ve deneyim ile örgütsel yakınlığın belirsizlik ile ters orantılı olduğu net olarak belirlenmiş olup bunlar öngörülen doğrultuda gerçekleşen sonuçları teşkil etmiştir. Bu sonuçlara göre, bilgi temeline dayalı olan örgütsel varlıkların özümsemesi, paylaşılması ve korunması için bu varlıklarda yapısal olarak yer alan belirsizlik öğesinin yöneticiler tarafından göz önüne alınması ve iş süreçlerindeki örtülü bilginin açık bilgiye dönüştürülmesi için birey, takım ve örgüt düzeylerinde eğitim ve geliştirme girişimlerinde bulunulması önerilmektedir (Pitts ve Lei, 1987: 203).

Öğrenme ve bilginin bilinçli olarak paylaşımı süreçlerinin etkin biçimde gerçekleşmesine yönelik olarak organizasyonların dahilinde ve dışındaki bilginin sistematik biçimde işlenmesini ve kodlanmasını sağlayacak eğitim programlarının geliştirilmesi önem taşımaktadır. Buna ek olarak, geçmiş deneyimlerin ve yaparak öğrenmenin bilginin özümsemesi ve iş süreçlerine aktarılmasında önemli payı vardır. Bireylerde gömülü olan potansiyelin ortaya çıkarılması için kişisel gelişime kaynak aktarılmalı ve takım/bölüm düzeylerindeki etkinliğin artırılması için insan kaynakları

atama kararlarının bilginin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması doğrultusunda verilmesi gerekmektedir. Tüm bu çıkarsamaların gerçekleşmesi için ise tepe yönetimlerin maliyet odaklı yaklaşımlarının yatırım odaklı bir yaklaşıma dönüşmesi ve öğrenme süreçlerinin her safhasında tepe yönetimin desteğinin bulunması şarttır (Hill, 2006: 410).

Varlıkların özgüllüğü ve karmaşıklığının belirsizliği artıran unsurlar olduğu öngörülere ise doğrulanmamış, bu etkenlerin belirsizliği azalttığı yönünde bir sonuca ulaşılmıştır. Bunun olası nedenleri ülkemizdeki işbirliklerinin yapısal özelliklerine ve günümüzde teknolojinin taklit edilme kolaylığına atfedilerek açıklanmaktadır (Han, 2004: 4).

Yabancı şirketlerle ortak üretim/dağıtım veya yerel olarak dış kaynaklardan yararlanma gibi girişimlerde bulunuyor olsalar da, bazı şirketlerin bilgi transfer etme ve işbirliği ortaklarının kendilerine özgü varlıkları ve iş yapma biçimleri hakkında bilgi edinmeye yatkın olmamasının, incelenen şirketlerin kendilerine özgü faaliyetlere yüksek düzeyde odaklanmış ve uzmanlaşmış olmalarından kaynaklanması olasılığının göz ardı edilmemesi gerekir (Griffin ve Pustay, 2003: 348).

Ülkemizdeki işbirlikleri çoğu kez küçük şirketler arasında daha çok dış kaynaklardan yararlanma şeklinde oluşmaktadır. Ortakların bilgi temelli varlıkları hakkında koruyucu olması çoğu kez birbirleri tarafından gözlemlenemez bu olgu tamamen üstü kapalı biçimde de var olabilir. İşbirliklerinde karşılıklı güven unsurunun yerleşmesi için ortak projelerde çalışan yöneticiler zamanla birbirlerinden bazı isteklerde bulunabilir ve bunların yerine getirilip getirilmediğinden yola çıkarak ortaklarının koruyuculuğu hakkında fikir edinebilir (Grant ve Baden-Fuller, 2002: 420).

2.3. Stratejik İş birliği Oluşturmada Başarı Faktörleri

Temel araştırma modeline ek olarak gerçekleştirilen incelemelerde, stratejik iş birliklerinde yer alan ortakların iş birliği yapma hakkında bilgi birikimine ve öğrenme yetkinliğine sahip olmalarının belirsizliği azaltan ve bilgi transferini olumlu yönde etkileyen en önemli faktördür. Bunların yanı sıra, iş birliği süresi arttıkça belirsizlik azalmakta ve bilgi transferide artmaktadır. Öğrenmeye açık ve yatkın biçimde yapılandırılmış şirketler iş birlikleri yoluyla yeni bilgiyi daha etkili biçimde

özümseyebilmektedir. İş birliği yapma üzerine bilgi birikimi arttıkça yeni durumlar karşısında nasıl hareket edileceği, yeni bilginin nasıl bulunup var olan bilgi temeline ekleneceği daha iyi anlaşılacaktır. Aynı zamanda paydaşların öğrenme yetkinliğinde geliştirecektir (Yücelen, 2005: 5-60).

2.3.1. Stratejik İlişkide Başarının Diğer Etkenleri

Başarının bir kâr marjı ya da stok değeri yönüyle ölçülmemesi; kritik noktada iş yapanların yönetim yeteneklerine göre seçilmemesi genellikle toplumda bilinen şahısların bu işlevi üstlenmeleri; kuruluşun müşterilerini, müşteri tatminini ve çalışanların kuruluşa aidiyetini belirlemenin güçlüğünde da bu tür kuruluşları yönetim açısından farklılaştırmaktadır (Coccia, 2000: 2). Grantmakers For Effective Organizations'a göre "bir sivil toplum kuruluşunu etkili yapan faktörler" bir sivil toplum kuruluşunun etkinliği; güçlü bir yönetim ve sonuçlara ulaşmaya tutarlı bir aidiyet aracılığıyla örgütün misyonuna ulaşabilme becerisidir. Etkili bir örgütün nasıl olduğunu net olarak tanımlamak zor görülsede başarılı STK'ların ortak yönleri (Paul, 2002: 2, Öztürk, 2002: 2).

- Canlı ve diri bir misyona sahip olmaları,
- İleri nitelikli ve uygulanabilir programlar,
- Yetenek sahibi ve güdülenmiş liderlik, yönetim ve kadro ekibi,
- Anlaşılır bir iletişim ve sorumluluk,
- Yetenekli ve ilgililik seviyesi yüksek, iyi organize bir yönetim kurulu,
- Verimli operasyonlar ve etkili yönetim destek sistemleri,
- Güvenilir ve farklı kazanç kaynaklarına dayalı sağlam fon, finansman olarak sıralanabilir

Kamu yararı güden kuruluşlarda ortaya çıkabilecek problemlerden biri etkin olmayan örgütler, diğer bir anlatımla sosyal görevlerini yerine getiremeyen örgütler olabilmeleridir. Verimli olamayan kuruluşlar olmaları ise diğer bir problemdir. Üçüncü problem ise bu tür vergi muafiyeti olan kuruluşları kontrol eden şahısların kendileri için aşırı menfaat sağlayabilmeleridir.

Yöneticiler, çalışanlar ve yönetim kurulu üyeleri fonları kuruluşun misyonu dışında kişisel menfaat yaratma amacıyla kullanabilirler. Kâr amacı gütmeyen kuruluşların kâr amaçlı kuruluşlarda mevcut olan sorumluluk mekanizmasına sahip

olmaması, maaş elde etme durumu olmaması, zaman zaman verimliliği güdüleyecek bir rekabetle karşılaşmamaları ve işletme başarısının nihai göstergesi olan kâr ölçüsüne sahip olmamaları bu problemlerin şiddet düzeyini daha da artırmaktadır (Ardahan, F., 2010).

Dünyada ve ülkemizde kıymetli işlevleri yerine getiren STK'larla birlikte başarısı ve güvenilirliği sorgulanan tüm diğer örgüt veya kuruluşların varlığı özellikle son zamanlarda gündeme gelmektedir. İlerleme kaydedemeyen, durağan STK'ları tespit etmek ise izleyen özelliklerin varlığını görmekle mümkün olacaktır (Regina, 1996: 98-99). Bunlar;

- Güncelliğini yitirmiş, çağ dışı kalmış programlardan oluşan bir sabit mönü;
- Yerini garantiye almış yönetim kurulu ve liderlik;
- Bütün misyon yerine öncelikli olarak bireye özgü program amaçları üzerine odaklanan çalışanların küçük derebeyliklere parçalanması;
- Yeni gelir kaynaklarına sahip olmama ya da çok az yeni gelir kaynağına sahip olma;
- Çağdışı kalmış sistem ve prosedürler;
- Uygun olmayan yöntemler.

Bu bilgilerin yanında, aynı faaliyet sahasında çalışan birçok STK'nın mevcudiyetidir. Çok sayıda aynı misyona sahip STK'nın varlığı sahadaki çeşitliliği yansıtması bakımından olumlu bir görüntü verse de bu çalışmanın da ana konusunu teşkil eden en önemli problemlerden birini tarif eden yapıyı oluşturmaktadır. Bu problem özellikle Türkiye gibi demokrasi anlayışının tam olarak gelişemediği ülkelerde aynı ve/veya farklı misyona sahip STK'lar arasında iletişim ve koordinasyon eksikliğinin olması, aynı işi yapanların birbirleriyle bilgi birikimlerinin ve deneyimlerinin paylaşılmaması, benzerinin daha önce ya da aynı süreçte yapılıp yapılmadığını araştırmaksızın bir çalışmaya başlaması etkili olamamayı ve verimsizliği ortaya çıkarmaktadır (Regina, 1996: 98-112).

2.3.2. Stratejik İşbirliklerinde Performans Ölçümü

Stratejik işbirliği yapan işletmelerin en önemli amacı işletmelerine kısa ve uzun vadede pozitif geri dönüşümler sağlamaktır. Yani ne kadar çok fayda sağlanırsa o kadar iyi olacaktır. Stratejik işbirliğinin oluşturulması kadar birliktelik sonucunda

istenilen hedeflere ulaşıp ulaşılmadığı, ne kadar fayda sağlandığı da önemli bir unsurdur. Burada önemli olan performansı değerlendirmek ve ölçmektir. Performansı değerlendirmek iki taraf içinde ölçmesi, ne yönde ilerlediğini görmesi zor bir durumdur. İşletmeler için performansın değerlendirilmesi objektif ve subjektif unsurlara bağlıdır. Objektif ölçümler, işbirliğinin varlığını sürdürmesi, sona ermesi, elde edilen finansal kazançlar ve işbirliğinin faaliyet süresi gibi yaklaşımları içerirken, subjektif ve süreç odaklı ölçümler ise, hedeflere ulaşılması, tatmin, öğrenme ve yeteneklerin elde edilmesi gibi farklı unsurları içermektedir (Park ve Ungson, 2001: 38).

Stratejik iş birliklerinde performans ölçümünde subjektif ölçümün seçilmesi başarıda karar değil daha çok amaçların soyut kavramların ön plana çıkarılmasını sağlamaktadır. Uluslararası stratejik iş birliklerinde başarıyı ölçmek daha meşakkatli olduğu için bunların değerlendirilmesinde tek bir yöntem yerine birden çok yöntemi bir arada kullanmaları gerekmektedir (Cullen ve Parboteeah, 2005: 314).

Bazen ortakların kurmuş oldukları stratejik ilişkiden farklı beklentileri ve elde etmek istedikleri farklı başarılar olabilir. Onları ortak amaçlar doğrultusunda buluşturamayacağı için, kopuklukları ve başarısızlığı beraberinde getirmektedir. İlişkinin ne kadar süre devam ettiği kısacası uzunluğu başarının faktörlerinden sayılabilir. Ancak ilişkinin uzunluğunun başarıyı ölçtüğünü söylemek her zaman doğru olmayabilir (Mohr ve Spekman, 1996: 39).

Ortaklardan bazılarının kısa dönemli bir birlikteliği istemesine karşın bazılarının ise daha uzun süre yakın ilişkiler içinde güvene dayalı bir birliktelikten yana olmak isteyebilirler. Bazı farklı düşüncelere göre performansın ölçülmesinde bir başka unsur ise işletmelerin satışlarının yüksek olması her iki tarafında performansının yüksek olacağını düşünülmesidir. Bazı işletmeler küçük başarıları kendilerine yeterli görürken işbirliği içinde olan işletme daha büyük başarıları hedef almış olabilir. Burada uyumun olması vizyonların birliğinin yakalanması oldukça önemlidir. Karşılıklı iş tatminlerinin örtüşmesi ile performans ölçümlerinin yüksek olacağı söylenebilir (Taylor, 2005: 477).

2.4. Stratejik İşbirliği Türleri

Özellikle uluslararası sahadaki işbirliği girişimlerinde belirsizlik düzeyi ile

başarısızlık ihtimalinin yüksek olmasına ve bu tür girişimlerin çoğunlukla idari karmaşaya yol açmasına rağmen şirketler günümüzde sıkça türlü işbirliği yöntemlerine girişmeye devam etmektedir. Bilgi ve teknoloji transferi sayesinde gerçekleşen örgütsel öğrenme gereksinimi, şirketlerin stratejik işbirliklerine girişmesinde başlıca nedenlerdendir. Ancak farklı amaçlara yönelik olarak kurulan işbirliği girişimlerinin farklı şekillerde yapılandırılması, başarı ihtimallerini artırmaktadır (Kanıbir, 2000: 81-97).

2.4.1. Fonksiyonel Açıdan Stratejik İşbirlikleri

Temel alınacak iki temel fonksiyon; teknoloji geliştirme amaçlı veya teknoloji tabanlı işbirlikleri ve doğrudan pazarı hedef alan pazar tabanlı işbirlikleridir. Teknoloji geliştirme amaçlı işbirliklerinde taraflar birlikte teknoloji geliştirme veya teknoloji alış-verişi amacına yönelik olarak oluşturulan işbirlikleridir. Burada; Ar-Ge, mühendislik, üretim biçimleri ve teknolojileri gibi yukarı yönlü faaliyet zinciri faaliyetlerinde işbirliğini kapsar. Pazar tabanlı işbirliğine örnek olarak bir STK'nın ulusal ve/veya uluslararası bir etkinlikte daha önce faaliyet göstermediği bir bölgede veya ülkede faaliyet göstermek için o bölgedeki veya ülkedeki bir ya da daha fazla STK veya kar amaçlı bir organizasyon ile yaptığı işbirliği verilebilir. 17 Ağustos depreminde bu tarz işbirliklerinin en çarpıcı örnekleri yaşanmıştır (Ardahan, 2010: 220-221).

2.4.2. Sözleşmeye Dayalı İşbirliği

Kontrat Temelli Anlaşmalar iki veya daha fazla firmanın işbirliğini temel alan, sonucunda bağımsız hukuki kimliğe sahip bir kurumun oluşturulmadığı anlaşmalardır. İşbirliğini oluşturan şirketler arasında hisse alım-satımı veya herhangi bir değiş tokuş işlemi yoktur. Bunun yerine potansiyel olarak veya hâlihazırda rakip olan şirketler ile işbirliği hedeflenmektedir (Ardahan, 2010: 221).

2.4.3. Sermaye Katılmalı İşbirlikleri

Hisse Temelli Anlaşmalar (Equity Participation) Stratejik işbirliği türü olarak hisse temelli anlaşmalar, bir şirketin diğer bir şirketin özvarlıklarına ortak olması ile alakalıdır. Bu tür işbirlikleri kontrat temelli anlaşmalara oranla daha güçlüdür. Geleneksel ortak girişimlerden (joint venture) farkı, yeni bir şirket kurulmasıdır. Bunun yerine, bir şirket diğer şirketin hisselerinin bir kısmını satın alır. Bunun nedeni, bu şirketin kontrat temelli anlaşmalara oranla daha fazla kontrol sahibi olmak

istemesisidir. Özvarlıkların paylaşımı, şirketler arasında daha güçlü bir bağ oluşturduğundan ve bir sorunla karşılaşıldığında hızla dağıtılması daha zor olduğundan, ortak projelerin geliştirilmesi için uygun bir stratejik işbirliği yöntemidir (Ardahan, 2010: 221-222).

2.4.4. Faaliyetlerinin Yönleri Açısından Stratejik İşbirlikleri

Yukarıda sayılan stratejik işbirliği türlerinin sınıflandırması, yapısal özellikler temel alınarak yapılmıştır. Stratejik işbirliklerini faaliyetlerin niteliği açısından da ayırmak mümkündür. Bu yaklaşıma göre, faaliyetlerin niteliğinin ortak veya tamamlayıcı olması, işbirliğindeki şirketlerin arasındaki ilişki ile yakından ilgilidir.

Ortak faaliyetler, değer zincirinin aynı düzeyinde gerçekleşen, ürün geliştirme, araştırma-geliştirme gibi alanlardaki faaliyetlerdir. Ortak araştırma geliştirme, yeni bir ürün veya teknolojinin geliştirilmesine yönelik bir işbirliği şeklidir. Üretim ve ticarileştirme safhaları işbirliğini oluşturan şirketler tarafından bağımsız olarak gerçekleştirilir. Ortak üretim, ölçek ekonomilerinden yararlanmak ve maliyetleri azaltmak üzere üretim faaliyetlerinin paylaşımı ile ilgilidir. Ortak ürün geliştirme ise üretim, araştırma-geliştirme ve bazen pazarlama faaliyetlerinin paylaşımını içerir (Ardahan, 2010: 78-82).

Tamamlayıcı faaliyetler, ortakların her birinin değer zincirinin farklı düzeylerinde katkı sağladığı işbirliği şeklidir. Bu tür işbirliklerindeki şirketler, kendilerine özgü yetenek veya kaynaklarını birbirinden bağımsız olarak ürün geliştirmenin farklı aşamalarında uygulamaya geçirirler. Lisans ve çapraz lisans anlaşmaları, know-how'unu satmak veya bir karşılık edinmek amacıyla güden bir şirket ile bunun karşılığında başka yetenek veya kaynaklarını sunan bir diğer şirket arasındaki anlaşmalara örnektir (Ardahan, 2010: 82).

Bir kuruluş, potansiyel bir rakibinin üretim imkânlarını belirli bir ürünün üretimi için kullanmak istediğinde ise ortak üretim anlaşmaları gerçekleştirilir. Çapraz dağıtım anlaşması ise bir işletme, potansiyel bir rakibinin ürünlerinin belli bir bölgede dağıtımını üstlenmesini belirtir. Bu tür anlaşmalarda dağıtımın yanı sıra, reklam, tanıtım faaliyetleri ve satış sonrası hizmetler de yer alabilir (Kanıbir, 2000: 81-97).

2.4.4.1. Yatay Eksenli İşbirliği

Yatay eksenli işbirliği; işbirliği stratejisine yönelen örgütler arasındaki sektörel

benzerlikler, faaliyet alanlarının ve üretim süreçlerinin benzer ya da aynı olması, aynı veya benzer dağıtım fonksiyonları ile faaliyetlerini sürdürmeleri durumunda gerçekleştirilen işbirliğidir. Bu tarz işbirlikleri; STK'ların kolay ve yaygın biçimde yapabildikleri işbirliği şeklindedir. Aynı veya benzer misyona sahip STK'ların kendi aralarında ve/veya diğer örgütlerle ya tarif edilmiş ortak misyonlarını ya da misyon içinde olan bir ortak amaca yönelmiş faaliyeti gerçekleştirmek için bir araya gelerek gerçekleştirdikleri işbirliği biçimidir. Birçok STK için yatay eksenli stratejik işbirliğinin fazlaca örnekleri vardır (Ardahan, 2010: 222).

2.4.4.2. Dikey Eksenli İşbirlikleri

Dikey eksenli işbirlikleri; üretim ve dağıtım risklerini ortadan kaldırmak veya minimum düzeyde tutmak, yapılan yatırımların geleceğini belirsizlikten korumak, kaynaklara tek yanlı bağımlılıktan kurtulmak, daha düşük maliyetlerle faaliyette bulunmak amacıyla ürünün üretilmesinden pazara, müşteriye sunulmasına kadar uzanan süreçte farklı fakat birbirini tamamlayan örgütler arasındaki işbirliği düzenlemeleridir. Sivil toplum kuruluşları yapıları gereği bu tarz işbirliklerine çoğunlukla giremezler. Sınırlı koşullarda bazı örgüt ve kuruluşların projelerinde dağıtım kanalı üyesi rolünde bu tarz işbirliğini gerçekleştirme şanslarına sahip olabilirler (Ardahan, 2010: 222-223).

2.4.4.3. Konglomeratif Nitelikli Stratejik İşbirlikleri;

Konglomeratif nitelikli stratejik işbirlikleri; yatay ve dikey anlamda aralarında herhangi bir ilişki bulunmayan örgütlerin yeni pazarlara ve yeni ürünlere yönelmek amacıyla ve faaliyet alanlarındaki risklere karşı korunma, faaliyet alanlarını çeşitlendirerek riskleri dağıtma güdüleriyle oluşturdukları çeşitlendirme stratejileri içinde yer alan.

Bu tarz işbirlikleri; yatay eksenli işbirlikleri gibi; STK'ların en kolay ve en yaygın biçimde yaptıkları işbirliğidir. Farklı misyona sahip STK'ların kendi aralarında ve/veya diğer örgütlerle ya tarif edilmiş ortak misyonlarını ya da misyon içinde olan bir ortak amaca yönelmiş faaliyeti gerçekleştirmek için bir araya gelerek gerçekleştirdikleri işbirliği şeklindedir. Yatay eksenli işbirliğinde olduğu gibi birçok STK için konglomeratif nitelikli stratejik işbirliğinin çok fazla sayıda örnekleri vardır (Ardahan, 2010: 223).

3.ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

STK'LARIN GELECEK VİZYONUNDA SİB'İN ROLÜ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Tanıtılması

Bu bölümde tez kapsamında yapılan uygulama, örneklem belirleme, veri toplama ve veri değerlendirilmesinden bahsedilecektir.

3.1.1. Araştırmanın Alanı, Evren ve Örneklem

Araştırma yapıldığı dönemde %5 geçerlilik düzeyinde, Evren büyüklüğü 90 STK içerisinden temsil edecek yeterlilikte toplamda örneklem 73 STK yöneticisi ile hazırlanan ve yüzyüze yapılan anket yardımı ile veriler elde edilmiştir.

3.1.2. Araştırmanın Amacı

Bu tez çalışmasında, sivil toplum kuruluşları arası stratejik iş birliklerinin rolü, yönetici algıları incelenecektir. Bu amaçla İstanbul merkezli ve Bakanlar Kurulu kararıyla faaliyet gösteren İslam Dünyası Sivil Toplum Kuruluşları Birliği (İDSB) çatısı altında bulunan STK yöneticilerinin gelecek vizyonunda stratejik iş birliğinin rolü araştırılacaktır

3.1.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada veri toplama araçları ile elde edilen bilgilerin çözümlenmesi IBM SPSS 20 paket programı kullanılarak bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizlerde 73 cevaplayıcıdan elde edilen veriler kullanılmıştır. Ankette katılan STK ve yöneticilerinin demografik özellikleri ile ilgili 5 soru, Stratejik İş Birliği ile ilgili ise 5'li likert ölçeğine göre hazırlanmış 30 soru bulunmaktadır. Sorular; "1 Kesinlikle Katılmıyorum", "2 Katılmıyorum," "3 Kararsızım", "4 Katılıyorum", "5 Kesinlikle Katılmıyorum" dan oluşmaktadır. Değerlendirme sorularında 5'li likert ölçeği kullanılmıştır.

Anketin güvenilirliğinin test edilmesinde Alfa Katsayısından (Cronbach Alfa) yararlanılmıştır. Ayrıca, tanımlayıcı istatistik, normallik testi, Kruskal-Wallis-H Testi ve Mann Whitney U testi yardımı ile demografik özelliklerin her bir soru üzerine etkileri irdelenmiştir.

3.1.4. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmada 30 hipotez bulunmaktadır. Bu hipotezler aşağıda yer almaktadır;

- H1: Sivil toplum kuruluşlarının toplumsal dayanışmaya etkileri vardır.
- H2: Toplumsal dayanışma için STK'larla stratejik iş birliği gereklidir.
- H3: Toplumsal yapı STK'ların amaçlarına ulaşmaları için elverişlidir.
- H4: Türkiye'de STK Yöneticileri deneyim sahibi, ileri görüşlü bireylerdir.
- H5: STK'ların kurumsal yapıları belirlenen amaçlara uygun şekillenmiştir.
- H6: STK'lar amaçları doğrultusunda kurumsal yapılarını geliştirmeye açıktır.
- H7: STK'lar stratejik iş birliğine açık olarak yönetilmektedir.
- H8: STK'lar stratejik iş birliğinin önemini farkındadır.
- H9: STK'ların yönetiminin profesyonellik düzeyinde ilerlediğini düşünüyorum.
- H10: STK'lar toplumsal dayanışma ve iş birliğini geliştirmek için çaba içerisinde.
- H11: STK'lar stratejik iş birliğinin mahiyeti hakkında bilgi sahibidirler.
- H12: STK'ların stratejik iş birliği yapabilmeleri için yasal düzenlemeler yeterlidir.
- H13: Kamu kurumlarının STK'larla iş birliği yeterli düzeydedir.
- H14: Kamu kurumları STK'larla iş birliğine açıktırlar.
- H15: Siyaset Kurumu STK'ların dayanışmadaki rolünün farkındadır.
- H16: Siyaset Kurumunun STK'larla iş birliği yeterli düzeydedir.
- H17: STK'lar ve işletmeler arasındaki iş birliğinde Türkiye'de yeterli projelerin var olduğunu düşünüyorum.
- H18: STK'ların, siyaset kurumu karşısındaki konumları iş birliği için yeterli düzeydedir.
- H19: STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince insan kaynağına sahiptir.
- H20: STK'ların yönetim şekillerinin değiştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.
- H21: STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince mali kaynağına sahiptir.
- H22: STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince örgütlenmişlerdir.
- H23: STK'ların faaliyetleri kamunun sosyal ve ekonomik yükünü azaltmaktadır.
- H24: STK'lar ideolojilere angaje olarak hareket etmektedirler.
- H25: STK yöneticileri STK'ları siyasi gelecekleri için basamak olarak görmektedirler.
- H26: STK'lar toplumsal dayanışma için birlikte hareket edebilmektedirler.
- H27: STK'ların tutumları ve beyanlarının toplum nezdinde karşılığı, etkisi bulunmaktadır.
- H28: STK'lar yeterince şeffaftırlar.
- H29: STK yöneticileri iş birlikleri konusunda önemli rol oynamaktadırlar.
- H30: STKlar ve devlet arasındaki iş birliği düzeyini Türkiye'de yeterli bulmuyorum.

3.2. ARAŞTIRMA VERİLERİNİN ANALİZİ VE BULGULAR

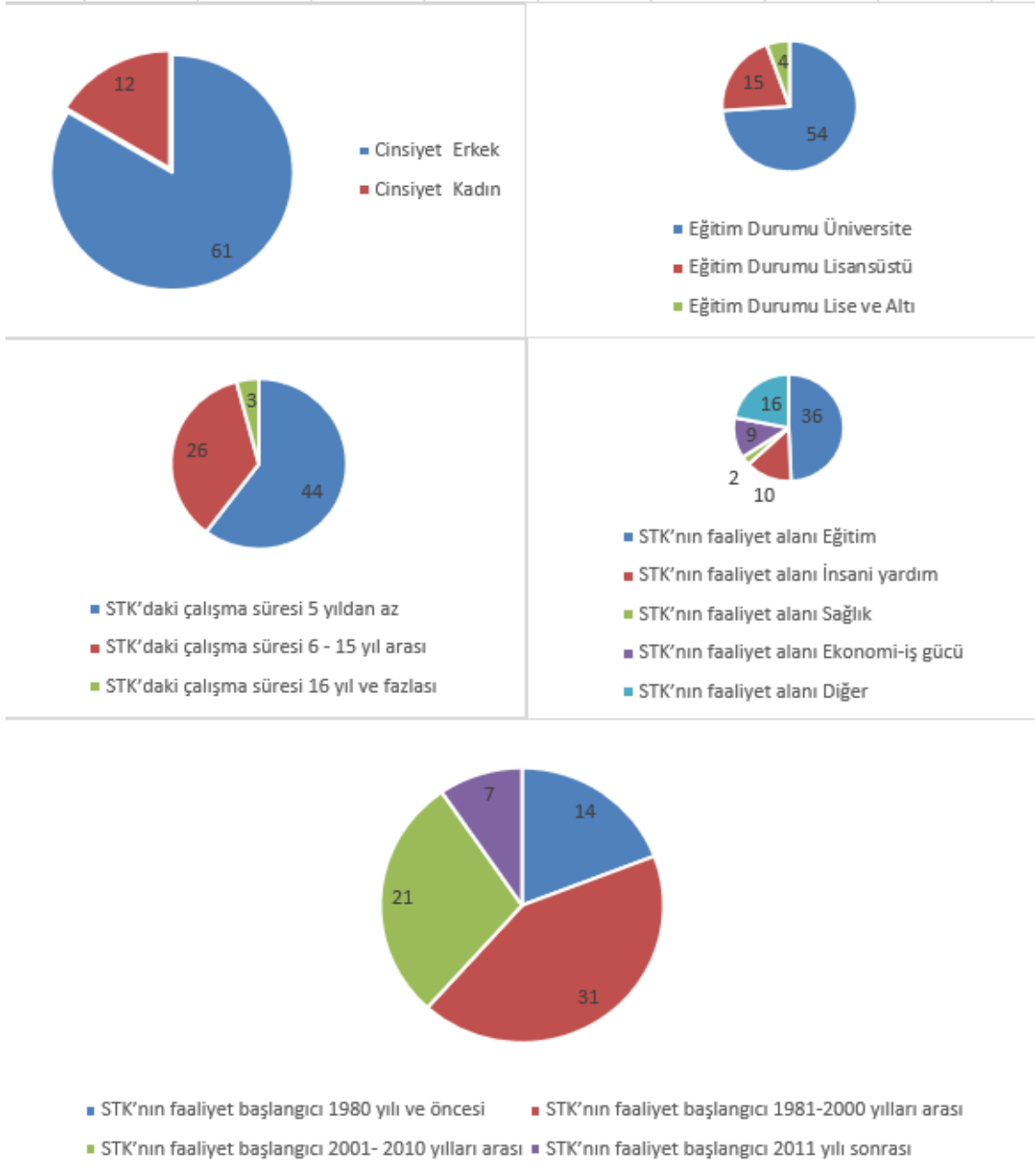
3.2.1. Tanımlayıcı Bilgiler

Çalışma kapsamında değerlendirilen STK ve yöneticilerinin demografik özelliklere ait bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Demografik özellikler.

STK ve Katılımcı (yönetici) özellikleri		Sıklık	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Cinsiyet	Erkek	61	83,6	83,61	83,6
	Kadın	12	16,4	16,40	100,0
Eğitim Durumu	Üniversite	54	74,0	74,00	74,0
	Lisansüstü	15	20,5	20,52	94,5
	Lise ve Altı	4	5,5	5,53	100,0
STK’daki çalışma süresi	5 yıldan az	44	60,3	60,33	60,3
	6- 15 yıl arası	26	35,6	35,64	95,9
	16 yıl ve fazlası	3	4,1	4,10	100,0
STK’nın faaliyet alanı	Eğitim	36	49,3	49,32	49,3
	İnsani yardım	10	13,7	13,71	63,0
	Sağlık	2	2,7	2,73	65,8
	Ekonomi-iş gücü	9	12,3	12,34	78,1
	Diğer	16	21,9	21,92	100,0
STK’nın faaliyet başlangıcı	1980 yılı ve öncesi	14	19,2	19,20	19,2
	1981-2000 yılları arası	31	42,5	42,52	61,6
	2001- 2010 yılları arası	21	28,8	28,87	90,4
	2011 yılı sonrası	7	9,6	9,66	100,0

Yapılan çalışma sonuçlarına göre STK’larda yöneticilerin büyük bir çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu görülmektedir. STK’lardaki kadın yöneticiler ancak %12’lik kısmı oluşturmaktadır. Yöneticilerin %54’lük gibi büyük bir çoğunluğunun üniversite mezunu olduğu, hatta %15’lik kısmının ise lisansüstü eğitime sahip olduğu görülmektedir; bu durum STK’lar ve ülkemiz adına stratejik iş birliği açısından dikkate değer bir noktadır. Çalışma sahalarının ise daha çok eğitim (%44) alanında olduğu en az ise sağlık alanında olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca STK’larda çalışan yöneticilerin %44 gibi bir kısmının 5 yıldan daha az bir deneyime sahip olduğu görülmektedir. Şekil 1’de demografik özelliklerdeki değişim pasta grafik halinde gösterilmiştir.

Şekil 1. Demografik özellikleri.

3.3. Stratejik İş Birliği Ölçeğine Ait Bulgular

3.3.1. Güvenilirlik Analizi sonuçları

Çalışmada kullanılan ankete verilen yanıtların tutarlılığını ölçmek için yapılan güvenilirlik analizi sonuçlarından elde edilen **Cronbach's Alpha** değeri 0,623 olarak tespit edilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Cronbach's Alpha değeri.

Cronbach's Alpha (a)	Standartlaştırılmış Ögelere Dayalı Cronbach Alpha	N (Örneklem)
0,623	0,650	30

İstatistiki açıdan Cronbach's Alpha değeri; $0.00 < a < 0.40$ ise ölçek güvenilir değil, $0.40 < a < 0.60$ ise ölçek düşük güvenilirlikte, $0.60 < a < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir, $0.80 < a < 1.00$ ise ölçek aralığındaise yüksek güvenilirliktedir. Yapılan çalışmada Cronbach's Alpha değeri 0,623 olarak bulunmuş olup, hazırlanan ölçeğin yeterli güvenilirlikte olduğu ifade edilebilir (Atunışık R., 2005).

Değerlendirilen her bir sorunun Cronbach's Alpha değerine etkileri ise ayrıntılı olarak Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3. Cronbach's Alpha değerine ait toplam istatistik.

Anket soruları	Öge Silindi ise Ölçek Ortalama	Öge Silindi ise Ölçek Varyansı	Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyon	Öge Silindi ise Cronbach's Alpha
Sivil toplum kuruluşlarının toplumsal dayanışmaya etkileri vardır	99,47	43,39	-0,10	0,63
Toplumsal dayanışma İçin STK'larla stratejik İşbirliği gereklidir	99,55	43,17	-0,07	0,63
Toplumsal yapı STK'ların amaçlarına ulaşmaları için elverişlidir	100,01	41,90	0,05	0,63
Türkiye'de STK Yöneticileri deneyim sahibi, ileri görüşlü bireylerdir	100,34	39,53	0,38	0,60
STK'ların kurumsal yapıları belirlenen amaçlara uygun şekillenmiştir	100,86	44,23	-0,18	0,65
STK'lar amaçları doğrultusunda kurumsal yapılarını geliştirmeye açıktır	100,34	39,53	0,38	0,60
STK'lar stratejik işbirliğine açık olarak yönetilmektedir	101,40	42,41	-0,03	0,64
STK'lar stratejik işbirliğinin öneminin farkındadır	100,40	38,85	0,46	0,59
STK'ların yönetiminin profesyonellik düzeyinde ilerlediğini düşünüyorum	100,34	39,53	0,38	0,60
STK'lar toplumsal dayanışma ve işbirliğini geliştirmek için çaba içerisindedir	100,33	40,06	0,37	0,60
STK'lar stratejik işbirliğinin mahiyeti hakkında bilgi sahibidirler	100,62	40,74	0,17	0,62
STK'ların stratejik işbirliği yapabilmeleri için yasal düzenlemeler yeterlidir.	101,71	40,57	0,14	0,62
Kamu kurumlarının STK'larla işbirliği yeterli düzeydedir	100,77	38,24	0,36	0,59
Kamu kurumları STK'larla işbirliğine açıktırlar	101,63	38,46	0,35	0,60
Siyaset Kurumu STK'ların dayanışmadaki rolünün farkındadır	100,58	39,50	0,31	0,60
Siyaset Kurumunun STK'larla işbirliği yeterli düzeydedir	101,40	39,13	0,44	0,59
STKlar ve işletmeler arasındaki işbirliğinde Türkiye'de yeterli projelerin var olduğunu	101,40	39,13	0,44	0,59

Tablo 3. Cronbach's Alpha değerine ait toplam istatistik (devam ediyor).

STK'ların, siyaset kurumu karşısındaki konumları işbirliği için yeterli düzeydedir	101,59	39,61	0,23	0,61
STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince insan kaynağına sahiptir	101,18	38,95	0,32	0,60

STKların yönetim şekillerinin değiştirilmesi gerektiğini düşünüyorum	100,34	39,53	0,38	0,60
STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince mali kaynağına sahipti	101,15	37,74	0,27	0,60
STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince örgütlenmişlerdir	101,01	39,85	0,29	0,60
STK'ların faaliyetleri kamunun sosyal ve ekonomik yükünü azaltmaktadır	100,30	41,71	0,09	0,62
STK'lar ideolojilere angaje olarak hareket etmektedirler	101,16	43,36	-0,09	0,64
STK yöneticileri STK'ları siyasi gelecekleri için basamak olarak görmektedirler	101,84	42,97	-0,08	0,65
STK'lar toplumsal dayanışma için birlikte hareket edebilmektedirler	100,32	41,25	0,27	0,61
STK'ların tutumları ve beyanlarının toplum nezdinde karşılığı, etkisi bulunmaktadır	100,26	42,58	0,01	0,63
STK'lar yeterince şeffaftırlar	100,45	44,42	-0,19	0,65
STK yöneticileri işbirlikleri konusunda önemli rol oynamaktadırlar	99,99	42,49	0,06	0,62
STKlar ve devlet arasındaki işbirliği düzeyini Türkiye'de yeterli bulmuyorum.	101,63	38,46	0,35	0,60

3.3.2. Tanımlayıcı istatistik Sonuçları

Katılımcıların sorulara vermiş olduğu cevaplara ait ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerlerine ait sonuçlar değerler Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Tanımlayıcı istatistik analizi sonuçları

Anket soruları (N=73)	Ortalama	Std Sapma	Min. Değer	Max. Değer
Sivil toplum kuruluşlarının toplumsal dayanışmaya etkileri vardır	4,75	0,52	2,00	5,00
Toplumsal dayanışma İçin STK'larla stratejik İşbirliği gereklidir	4,67	0,60	2,00	5,00
Toplumsal yapı STK'ların amaçlarına ulaşmaları için elverişlidir	4,21	0,80	2,00	5,00
Türkiye'de STK Yöneticileri deneyim sahibi, ileri görüşlü bireylerdir	3,88	0,64	2,00	5,00
STK'ların kurumsal yapıları belirlenen amaçlara uygun şekillenmiştir	3,36	0,69	2,00	5,00
STK'lar amaçları doğrultusunda kurumsal yapılarını geliştirmeye açıktır	3,88	0,64	2,00	5,00
STK'lar stratejik işbirliğine açık olarak yönetilmektedir	2,82	1,02	1,00	5,00
STK'lar stratejik işbirliğinin önemini farkındadır	3,82	0,65	2,00	5,00
STK'ların yönetiminin profesyonellik düzeyinde ilerlediğini düşünüyorum	3,88	0,64	2,00	5,00
STK'lar toplumsal dayanışma ve işbirliğini geliştirmek için çaba içerisinde	3,89	0,57	2,00	5,00
STK'lar stratejik işbirliğinin mahiyeti hakkında bilgi sahibidirler	3,60	0,78	2,00	5,00
STK'ların stratejik işbirliği yapabilmeleri için yasal düzenlemeler yeterlidir.	2,51	0,91	1,00	4,00

Tablo 4. Tanımlayıcı istatistik analizi sonuçları (devam ediyor).

Kamu kurumlarının STK'larla işbirliği yeterli düzeydedir	3,45	0,90	1,00	5,00
Kamu kurumları STK'larla işbirliğine açıktırlar	2,59	0,88	1,00	5,00
Siyaset Kurumu STK'ların dayanışmadaki rolünün farkındadır	3,64	0,75	1,00	5,00
Siyaset Kurumunun STK'larla işbirliği yeterli düzeydedir	2,82	0,63	1,00	4,00
STKlar ve işletmeler arasındaki işbirliğinde Türkiye'de yeterli projelerin var olduğunu	2,82	0,63	1,00	4,00
STK'ların, siyaset kurumu karşısındaki konumları işbirliği için yeterli düzeydedir	2,63	0,89	1,00	5,00
STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince insan kaynağına sahiptir	3,04	0,84	1,00	5,00
STKların yönetim şekillerinin değiştirilmesi gerektiğini düşünüyorum	3,88	0,64	2,00	5,00
STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince mali kaynağına sahiptir	3,07	1,17	1,00	5,00
STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince örgütlenmişlerdir	3,21	0,73	1,00	5,00
STK'ların faaliyetleri kamunun sosyal ve ekonomik yükünü azaltmaktadır	3,92	0,70	2,00	5,00
STK'lar ideolojilere angaje olarak hareket etmektedirler	3,05	0,62	2,00	5,00
STK yöneticileri STK'ları siyasi gelecekleri için basamak olarak görmektedirler	2,38	1,06	1,00	5,00
STK'lar toplumsal dayanışma için birlikte hareket edebilmektedirler	3,90	0,45	2,00	5,00
STK'ların tutumları ve beyanlarının toplum nezdinde karşılığı, etkisi bulunmaktadır	3,96	0,59	2,00	5,00
STK'lar yeterince şeffaftırlar	3,77	0,79	1,00	5,00
STK yöneticileri işbirlikleri konusunda önemli rol oynamaktadırlar	4,23	0,43	4,00	5,00
STKlar ve devlet arasındaki işbirliği düzeyini Türkiye'de yeterli bulmuyorum.	2,59	0,88	1,00	5,00

'Sivil toplum kuruluşlarının toplumsal dayanışmaya etkileri vardır', 'Toplumsal dayanışma için, STK'larla stratejik İşbirliği gereklidir', 'Toplumsal yapı STK'ların amaçlarına ulaşmaları için elverişlidir' ifadesine STK yöneticilerinin büyük bir çoğunluğunun katıldığı görülmektedir. Hatta; 'Sivil toplum kuruluşlarının toplumsal dayanışmaya etkileri vardır' sorusuna STK yöneticilerinin %78,10 'nin kesinlikle katılıyorum, %20,5 katılıyorum derken ancak %1,4 'lük kısmı katılmıyorum ifadesini kullanmıştır. 'Türkiye'de STK Yöneticileri deneyim sahibi, ileri görüşlü bireylerdir' ifadesine katılımcıların vermiş olduğu ortalama cevap 3,88 dir. Yani, STK yöneticilerinin %74'ü katılıyorum, %9,60'ı ise kesinlikle katılıyorum, %5,50'si katılmıyorum ve %11'i kararsızım yanıtını vermiştir. 'STK'ların kurumsal yapıları belirlenen amaçlara uygun şekillenmiştir' ve 'STK'lar amaçları doğrultusunda kurumsal yapılarını geliştirmeye açıktır' ifadelerine verilen cevapların ortalama değerleri sırası ile 3,88 ve 3,36 olarak belirlenmiştir.

Çalışma sonuçlarına göre; STK'lar stratejik işbirliğine açık olarak yönetildikleri, STK'lar stratejik işbirliğinin önemini farkında oldukları ve STK'ların yönetiminin profesyonellik düzeyinde ilerlediği söylenebilir. Ancak, STK'lar stratejik işbirliğine açık olarak yönetilme konusu ve STK'ların stratejik işbirliği yapabilmeleri için yasal düzenlemeler yeterli olmadığı görülmüştür.

STK yöneticilerinin, STK'lar stratejik işbirliğinin önemini farkında olduğu, yönetimin profesyonel düzeyde olduğu, STK'lar toplumsal dayanışma ve işbirliğini geliştirmek için çaba içerisinde olduğu görülmektedir. Katılımcıların, '*STK'ların yönetiminin profesyonellik düzeyinde ilerlediğini düşünüyorum*' ifadesine çalışanların %5,50'si katılmıyorum, %11'i kararsızım, %74'ü katılıyorum, %9,60'ı ise kesinlikle katılıyorum yanıtını, '*STK'lar toplumsal dayanışma ve işbirliğini geliştirmek için çaba içerisindedir*' ifadesine çalışanların %2,70'i katılmıyorum, %13,70'i kararsızım, %75,30'u katılıyorum, %8,20'si ise kesinlikle katılıyorum yanıtını vermişlerdir. Ayrıca, '*STK'lar stratejik işbirliğinin mahiyeti hakkında bilgi sahibidirler*' ifadesine ise yöneticilerin %16,40'ı katılmıyorum, %8, 20'si kararsızım, %74'ü katılıyorum, %1,40'ı ise kesinlikle katılıyorum yanıtını verdiği belirlenmiştir. '*Kamu kurumlarının STK'larla iş birliği yeterli düzeydedir*' ifadesine çalışanların %1,40'ı kesinlikle katılmıyorum, %21,90'ı katılmıyorum, %8,20'si kararsızım, %67,10'u katılıyorum, %1,40'ı ise kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Çalışma kapsamında kullanılan; *Kamu kurumları STK'larla işbirliğine açıktırlar*, '*STK yöneticileri STK'ları siyasi gelecekleri için basamak olarak görmektedirler*', '*STKlar ve devlet arasındaki işbirliği düzeyini Türkiye'de yeterli bulmuyorum*' sorularına verilen cevapların sırası ile 2,59, 2,38 ve 2,59 gibi düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Özellikle STK yöneticilerinin STK'ları siyasi istikballerine basamak olarak gördükleri problemlili eksik bir tutum olarak ifade edilebilir. Çalışmada kullanılan '*STK'ların yönetim şekillerinin değiştirilmesi gerektiğini düşünüyorum*' sorusuna katılımcıların %5,50'si katılmıyorum, %11'i kararsızım, %74'ü katılıyorum, %9,60'ı ise kesinlikle katılıyorum gibi yüksek oranda desteklemesi bu problemin giderilmesi bakımından önemli bir bulgudur.

STK'ların tutumları ve beyanlarının toplum nezdinde karşılığı ve etkisinin olduğu, STK yöneticilerinin stratejik işbirlikleri konusunda önemli rol oynadıkları belirlenen diğer önemli tespitlerden biridir.

Katılımcıların, '*STK'lar ve işletmeler arasındaki işbirliğinde Türkiye'de yeterli projelerin var olduğunu düşünmüyorum*' ifadesine çalışanların %2,70'i kesinlikle katılmıyorum, %21,90'ı katılmıyorum, %65,80'i kararsızım, %9,60'ı ise katılıyorum yanıtını verirken, '*STK'ların, siyaset kurumu karşısındaki konumları işbirliği için yeterli düzeydedir*' ifadesine çalışanların %1,40'ı kesinlikle katılmıyorum, %57,50'si katılmıyorum, %20,50'si kararsızım, %17,80'i katılıyorum, %2,70'i ise kesinlikle katılıyorum yanıtını vermişlerdir.

'*STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince insan kaynağına sahiptir*' ifadesine yöneticilerin %5,50'si kesinlikle katılmıyorum, %12,30'u katılmıyorum, %58,90'ı kararsızım, %19,20'si katılıyorum, %4,10'u ise kesinlikle katılıyorum yanıtını verirken, '*STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince mali kaynağına sahiptir*' ifadesine ise katılımcıların %13,70'i kesinlikle katılmıyorum, %20,50'si katılmıyorum, %13,70'i kararsızım, %49,30'u katılıyorum, %2,70'i ise kesinlikle katılıyorum yanıtını vermişlerdir. '*STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince örgütlenmişlerdir*' ifadesine STK yöneticilerinin %2,70'i kesinlikle katılmıyorum, %5,50'si katılmıyorum, %64,40'ı kararsızım, %23,30'u katılıyorum, %4,10'u ise kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ayrıca, '*STK'ların faaliyetleri kamunun sosyal ve ekonomik yükünü azaltmaktadır*' ifadesine çalışanların %5,50'si katılmıyorum, %12,30'u kararsızım, %67,10'u katılıyorum, %15,10'u ise kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

3.3.3. Normallik Analizi Sonuçları

Elde edilen verilere uygulanan normallik analizi sonuçları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Normallik analizi.

Anket soruları	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	Df	Önem Düzeyi	İstatistik	Df	Önem Düzeyi
Sivil toplum kuruluşlarının toplumsal dayanışmaya etkileri vardır	0,46	73	0,00	0,50	73	0,00
Toplumsal dayanışma İçin STK'larla stratejik İşbirliği gereklidir	0,43	73	0,00	0,59	73	0,00
Toplumsal yapı STK'ların amaçlarına ulaşmaları için elverişlidir	0,28	73	0,00	0,77	73	0,00
Türkiye'de STK Yöneticileri deneyim sahibi, ileri görüşlü bireylerdir	0,41	73	0,00	0,68	73	0,00

Tablo 4. Normallik analizi (devam ediyor).

STK'ların kurumsal yapıları belirlenen amaçlara uygun şekillenmiştir	0,35	73	0,00	0,78	73	0,00
STK'lar amaçları doğrultusunda kurumsal yapılarını geliştirmeye açıktır	0,41	73	0,00	0,68	73	0,00
STK'lar stratejik işbirliğine açık olarak yönetilmektedir	0,32	73	0,00	0,79	73	0,00
STK'lar stratejik işbirliğinin önemini farkındadır	0,40	73	0,00	0,71	73	0,00
STK'ların yönetiminin profesyonellik düzeyinde ilerlediğini düşünüyorum	0,41	73	0,00	0,68	73	0,00
STK'lar toplumsal dayanışma ve işbirliğini geliştirmek için çaba içerisinde	0,41	73	0,00	0,68	73	0,00
STK'lar stratejik işbirliğinin mahiyeti hakkında bilgi sahibidirler	0,45	73	0,00	0,60	73	0,00
STK'ların stratejik işbirliği yapabilmeleri için yasal düzenlemeler yeterlidir.	0,33	73	0,00	0,81	73	0,00
Kamu kurumlarının STK'larla işbirliği yeterli düzeydedir	0,41	73	0,00	0,67	73	0,00
Kamu kurumları STK'larla işbirliğine açıktırlar	0,36	73	0,00	0,75	73	0,00
Siyaset Kurumu STK'ların dayanışmadaki rolünün farkındadır	0,42	73	0,00	0,67	73	0,00
Siyaset Kurumunun STK'larla işbirliği yeterli düzeydedir	0,36	73	0,00	0,77	73	0,00
STKlar ve işletmeler arasındaki işbirliğinde Türkiye'de yeterli projelerin var olduğunu	0,36	73	0,00	0,77	73	0,00
STK'ların, siyaset kurumu karşısındaki konumları işbirliği için yeterli düzeydedir	0,35	73	0,00	0,77	73	0,00
STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince insan kaynağına sahiptir	0,30	73	0,00	0,84	73	0,00
STKların yönetim şekillerinin değiştirilmesi gerektiğini düşünüyorum	0,41	73	0,00	0,68	73	0,00
STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince mali kaynağına sahiptir	0,31	73	0,00	0,81	73	0,00
STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince örgütlenmişlerdir	0,34	73	0,00	0,78	73	0,00
STK'ların faaliyetleri kamunun sosyal ve ekonomik yükünü azaltmaktadır	0,37	73	0,00	0,75	73	0,00
STK'lar ideolojilere angaje olarak hareket etmektedirler	0,37	73	0,00	0,74	73	0,00
STK yöneticileri STK'ları siyasi gelecekleri için basamak olarak görmektedirler	0,37	73	0,00	0,79	73	0,00
STK'lar toplumsal dayanışma için birlikte hareket edebilmektedirler	0,49	73	0,00	0,45	73	0,00
STK'ların tutumları ve beyanlarının toplum nezdinde karşılığı, etkisi bulunmaktadır	0,42	73	0,00	0,63	73	0,00
STK'lar yeterince şeffaftırlar	0,34	73	0,00	0,81	73	0,00
STK yöneticileri işbirlikleri konusunda önemli rol oynamaktadırlar	0,47	73	0,00	0,52	73	0,00
STKlar ve devlet arasındaki işbirliği düzeyini Türkiye'de yeterli bulmuyorum.	0,36	73	0,00	0,75	73	0,00
a. Lilliefors Significance Correction						

Yapılan normallik analizi sonuçlarına göre verilerin normal dağılmadığı tespit edilmiş olup, verilere yapılan normalizasyon işlemi sonrasında verilerin tekrar değerlendirilmesi sonucuna göre de verilerin yine normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Bu yüzden katılımcıların demografik özelliklerinin vermiş olduğu cevaplara etkilerini araştırmak için Non-parametrik test yöntemlerinden Kuskal Wallis-H Testi ve Man Whitney U Testleri kullanılmıştır.

3.3.4. Kuskal Wallis-H Testi Analizi Sonuçları

Kuskal Wallis-H Testi Normal dağılım göstermeyen gruplarda üç veya daha fazla sayıda grubun ortalamaları arasındaki farklılığın anlamlılığını test amacıyla kullanılan bir teknik olup One-Way ANOVA'nın non-parametrik karşılığıdır.

STK yöneticilerinin cinsiyet ve eğitim durumu, STK'nın çalışma alanı, STK yöneticisinin çalışma süresi ve STK'nın kuruluş yılının sorulara verilen cevaplara etkisinin istatistiki açıdan anlamlı olup olmadığı belirlemek için Kruskal Wallis -H Testi ve Mann-Whitney U Testleri yapılmıştır. Kuskal Wallis-H Testi analizi sonuçları Tablo 5 de verilmiştir.

Tablo 5. Non parametrik Bağımsız örneklem test analizi sonuçları.

STK yönetici demografik özellikleri		Cinsiyet	Eğitim	STK daki Çalışma süresi	STK çalışma alanı	STK kuruluş yılı
Soru No	Anket soruları	Önem Düzeyi	Önem Düzeyi	Önem Düzeyi	Önem Düzeyi	Önem Düzeyi
1	Sivil toplum kuruluşlarının toplumsal dayanışmaya etkileri vardır	0,056	0,13	0,09	0,22	0,96
2	Toplumsal dayanışma için STK'larla stratejik işbirliği gereklidir	0,22	0,20	0,13	0,13	0,99
3	Toplumsal yapı STK'ların amaçlarına ulaşmaları için elverişlidir	0,86	0,16	0,01	0,17	0,31
4	Türkiye'de STK Yöneticileri deneyim sahibi, ileri görüşlü bireylerdir	0,79	0,08	0,39	0,02	0,71
5	STK'ların kurumsal yapıları belirlenen amaçlara uygun şekillenmiştir	0,35	0,18	0,10	0,62	0,58
6	STK'lar amaçları doğrultusunda kurumsal yapılarını geliştirmeye açıktır	0,79	0,08	0,39	0,02	0,71
7	STK'lar stratejik işbirliğine açık olarak yönetilmektedir	0,33	0,83	0,14	0,09	0,73
8	STK'lar stratejik işbirliğinin önemini farkındadır	0,20	0,19	0,49	0,20	0,09
9	STK'ların yönetiminin profesyonellik düzeyinde ilerlediğini düşünüyorum	0,79	0,08	0,39	0,02	0,71
10	STK'lar toplumsal dayanışma ve işbirliğini geliştirmek için çaba içerisinde	0,47	0,73	0,02	0,85	0,08
11	STK'lar stratejik işbirliğinin mahiyeti hakkında bilgi sahibidirler	0,36	0,97	0,20	0,04	0,02
12	STK'ların stratejik işbirliği yapabilmeleri için yasal düzenlemeler yeterlidir.	0,11	0,35	0,16	0,04	0,10
13	Kamu kurumlarının STK'larla işbirliği yeterli düzeydedir	0,69	0,45	0,02	0,48	0,18
14	Kamu kurumları STK'larla işbirliğine açıktır	0,62	0,66	0,09	0,67	0,85
15	Siyaset Kurumu STK'ların dayanışmadaki rolünün farkındadır	0,78	0,39	0,11	0,62	0,03
16	Siyaset Kurumunun STK'larla işbirliği yeterli düzeydedir	0,66	0,88	0,96	0,10	0,44
17	STKlar ve işletmeler arasındaki işbirliğinde Türkiye'de yeterli projelerin var olduğunu	0,66	0,88	0,96	0,10	0,44
18	STK'ların, siyaset kurumu karşısındaki konumları işbirliği için yeterli düzeydedir	0,95	0,13	0,03	0,11	0,41
19	STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince insan kaynağına sahiptir	0,55	0,98	0,59	0,09	0,45

Tablo 5. Non parametrik Bağımsız örneklem test analizi sonuçları(Devamı).

STK yönetici demografik özellikleri		Cinsiyet	Eğitim	STK daki Çalışma süresi	STK çalışma alanı	STK kuruluş yılı
Soru No	Anket soruları	Önem Düzeyi	Önem Düzeyi	Önem Düzeyi	Önem Düzeyi	Önem Düzeyi
20	STKların yönetim şekillerinin değiştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.	0,79	0,08	0,39	0,02	0,71
21	STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince mali kaynağına sahiptir.	0,66	0,72	0,19	0,01	0,81
22	STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince örgütlenmişlerdir	0,41	0,92	0,70	0,35	0,64
23	STK'ların faaliyetleri kamunun sosyal ve ekonomik yükünü azaltmaktadır	0,78	0,56	0,65	0,15	0,47
24	STK'lar ideolojilere angaje olarak hareket etmektedirler	0,31	0,29	0,88	0,27	0,28
25	STK yöneticileri STK'ları siyasi gelecekleri için basamak olarak görmektedirler	0,75	0,07	0,25	0,26	0,42
26	STK'lar toplumsal dayanışma için birlikte hareket edebilmektedirler	0,27	0,91	0,14	0,28	0,14
27	STK'ların tutumları ve beyanlarının toplum nezdinde karşılığı, etkisi bulunmaktadır	0,49	0,01	0,06	0,47	0,39
28	STK'lar yeterince şeffaftırlar	0,67	0,04	0,90	0,94	0,20
29	STK yöneticileri işbirlikleri konusunda önemli rol oynamaktadırlar	0,56	0,47	0,07	0,38	0,35
30	STKlar ve devlet arasındaki işbirliği düzeyini Türkiye'de yeterli bulmuyorum.	0,62	0,66	0,09	0,67	0,85

3.3.5. STK Yönetici Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Parametrik olmayan tek yönlü varyans analizi yöntemi olan Kuskal Wallis-H Testi analizi sonuçlarına göre STK yöneticilerinin çalışma kapsamında araştırılan STK'ların stratejik iş birliğini hakkındaki anket sorularına vermiş oldukları cevaplar üzerine cinsiyetlerinin istatistiki açıdan anlamlı etkilerinin olmadığı görülmüştür. İstatistiki açıdan anlamlı olan demografik özellikler ve ilgili sorular Tablo 5'de taralı ve renkli halde gösterilmiştir.

3.3.6. STK Yöneticilerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

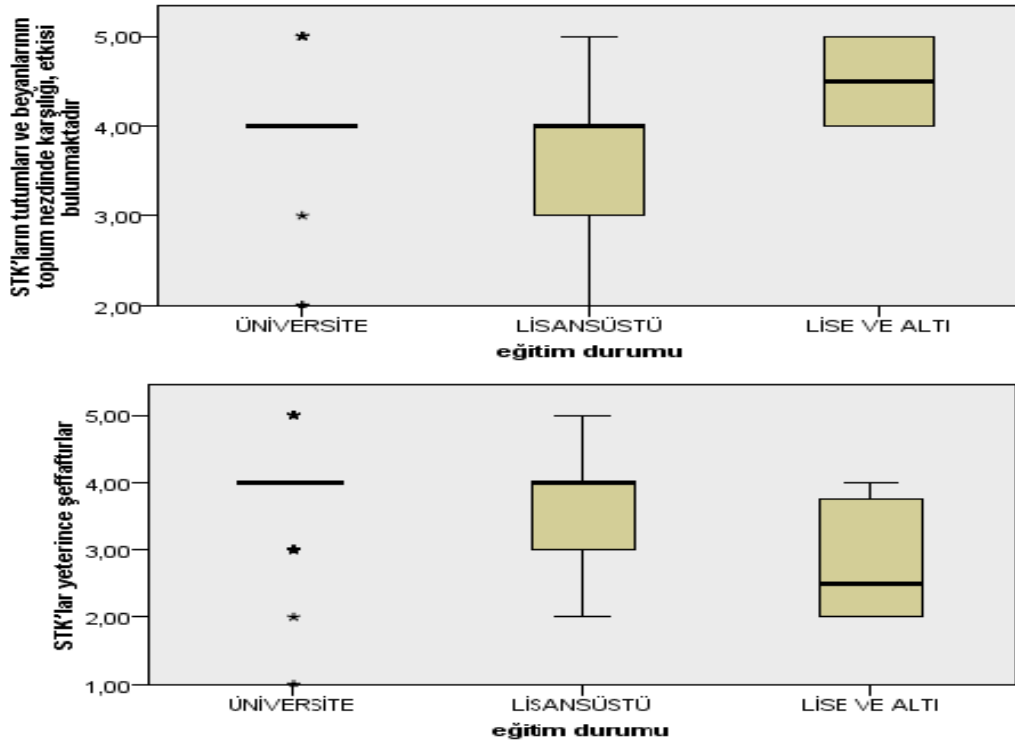
Tablo 5'dende görüleceği gibi, çalışmada kullanılan “*STK'ların tutumları ve beyanlarının toplum nezdinde karşılığı, etkisi bulunmaktadır*” ve “*STK'lar yeterince şeffaftırlar*” ifadelerine sahip 2 soru üzerinde STK yöneticilerinin eğitim durumlarının istatistiki açıdan anlamlı etki yaptığı görülmüş olup bunun hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan Kruskal Wallis Testine ait bulgular Tablo 6 'da

verilmiştir.

Tablo 6. STK Yöneticilerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımına ait Kruskal Wallis-H Testi

Soru: STK'ların tutumları ve beyanlarının toplum nezdinde karşılığı, etkisi bulunmaktadır				
Soru: STK'lar yeterince şeffaftırlar				
Etkileşim	Test istatistik	Std. hata	Std Test İstatistik	Önem Düzeyi
Lisansüstü- Üniversite	9,572	4,47	2,13	0,32
Lisansüstü- Lise ve altı	-24,68	8,62	-2,86	0,00
Üniversite- Lise ve altı	-15,11	7,94	-1,90	0,57

Yapılan test sonuçlarına göre STK yöneticilerinin ilgili sorulara üniversite ve lisansüstü eğitime sahip olanlar ile Lise ve altı eğitime sahip olanların vermiş olduğu cevaplar arasında ilgili sorular (“STK’ların tutumları ve beyanlarının toplum nezdinde karşılığı, etkisi bulunmaktadır”, “STK’lar yeterince şeffaftırlar”) istatistiki açıdan anlamlı olduğu belirlenmiştir. Anlamlı bulunan ifadelerine katılımcıların eğitim durumuna göre değişimini gösteren kutu grafiği Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2. Eğitim Durumuna göre katılımcıların vermiş olduğu cevaptaki değişim.

Şekil 2’deki kutu grafiği incelendiğinde “STK’ların tutumları ve beyanlarının toplum nezdinde karşılığı, etkisi bulunmaktadır” ifadesine STK yöneticilerinin nerede ise

tamamına yakınının katıldığı görülmektedir. Özellikle eğitim düzeyi lise ve altı gibi düşük olan STK yöneticilerinin ise STK'ların toplum nezdinde karşılığının ve etkisinin kesinlikle olduğunu söylemektedirler. Ayrıca, eğitim düzeyi üniversite ve üstü olan STK yöneticilerinin “STK'lar yeterince şeffaftırlar” ifadesine yüksek oranda katıldıkları görülürken bu oran eğitim düzeyi daha düşük olan STK yöneticilerinde ise (daha düşük medyan değeri ile) daha düşük oranda olduğu görülmektedir.

3.3.7. STK Yöneticilerin Çalışma Sürelerine Göre Dağılımı

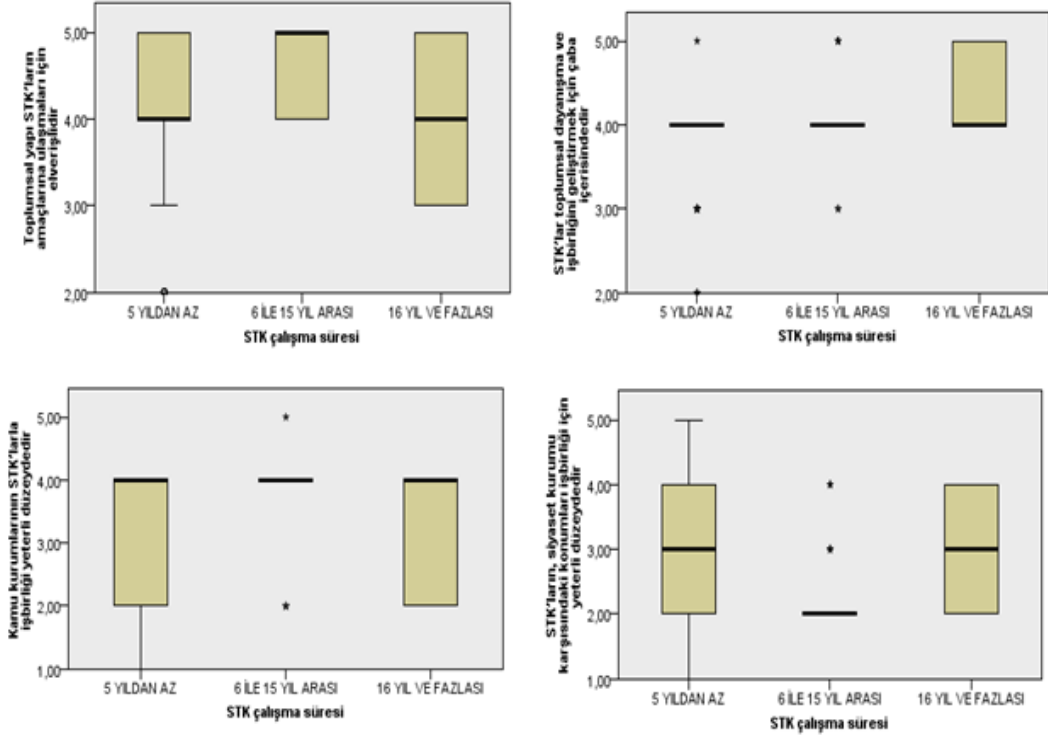
STK yöneticilerinin ilgili STK daki çalışma sürelerinin yani tecrübelerinin çalışmada kullanılan “Toplumsal yapı STK'ların amaçlarına ulaşmaları için elverişlidir”, “STK'lar toplumsal dayanışma ve işbirliğini geliştirmek için çaba içerisindedir”, “Kamu kurumlarının STK'larla işbirliği yeterli düzeydedir”, “STK'ların, siyaset kurumu karşısındaki konumları işbirliği için yeterli düzeydedir” ifadelerini içeren 4 soruya bakış açısı üzerinde istatistiki açıdan anlamlı bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen farklılıklar her bir soru için ayrı ayrı Tablo 7’de ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Tablo 7. STK Yöneticilerin Çalışma Sürelerine Göre ait Kruskal Wallis-H Testi

Soru: Toplumsal yapı STK'ların amaçlarına ulaşmaları için elverişlidir				
Etkileşim	Test istatistik	Std. Hata	Std Test İstatistik	Önem Düzeyi
16 yıl ve fazlası-5 yıldan az	0,75	11,48	0,06	0,97
16 yıl ve fazlası-6 ile 15 yıl	14,62	11,73	1,24	0,21
5 yıldan az-6 ile 15 yıl	-13,87	4,76	-2,91	0,00
Soru: STK'lar toplumsal dayanışma ve iş birliğini geliştirmek için çaba içerisindedir				
16 yıl ve fazlası-5 yıldan az	-17,13	9,55	-1,79	0,73
16 yıl ve fazlası-6 ile 15 yıl	-7,97	9,76	-0,81	0,41
5 yıldan az-6 ile 15 yıl	-9,15	3,96	-2,31	0,21
Soru: Kamu kurumlarının STK'larla iş birliği yeterli düzeydedir.				
16 yıl ve fazlası-5 yıldan az	-2,48	10,49	-0,23	0,81
16 yıl ve fazlası-6 ile 15 yıl	9,35	10,72	0,87	0,38
5 yıldan az-6 ile 15 yıl	-11,83	4,34	-2,72	0,00
Soru: STK'ların, siyaset kurumu karşısındaki konumları iş birliği için yeterli düzeydedir				
16 yıl ve fazlası-5 yıldan az	-5,098	11,29	-0,45	0,65
16 yıl ve fazlası-6 ile 15 yıl	-17,110	11,53	-1,48	0,13
5 yıldan az-6 ile 15 yıl	12,00	4,68	2,56	0,01

Test sonuçlarına göre; STK yöneticilerinin ilgili STK daki çalışma sürelerinin yani tecrübelerinin çalışmada kullanılan “Toplumsal yapı STK'ların amaçlarına ulaşmaları için elverişlidir”, “STK'lar toplumsal dayanışma ve işbirliğini geliştirmek

“için çaba içerisindedir”, “Kamu kurumlarının STK’larla işbirliği yeterli düzeydedir”, “STK’ların, siyaset kurumu karşısındaki konumları işbirliği için yeterli düzeydedir” ifadelerini içeren sorulara STK yöneticilerin tecrübelerinin özellikle 5 yıldan az olan ile diğer 6 yıl ve daha fazla tecrübesi olanların ilgili sorulara vermiş oldukları cevapların istatistiki açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Anlamlı bulunan ilgili ifadeler katılımcıların vermiş oldukları cevapların STK’daki çalışma durumuna göre değişimi Şekil 3’de kutu grafiği halinde verilmiştir.

Şekil 3. STK’daki çalışma süresine göre katılımcıların vermiş olduğu cevapdaki değişim.

“Toplumsal yapı STK’ların amaçlarına ulaşmaları için elverişlidir”, “STK’lar toplumsal dayanışma ve iş birliğini geliştirmek için çaba içerisindedir”, “Kamu kurumlarının STK’larla iş birliği yeterli düzeydedir”, ifadelerini içeren sorulara STK yöneticilerin yüksek oranda (kesinlikle katılıyorum ifadesi ile) katıldıkları Şekil 3’de görülmektedir. “Kamu kurumlarının STK’larla iş birliği yeterli düzeydedir” ifadesine STK’nın çalışma süresinin 5 yıldan az olması ve/veya 16 yıldan fazla olması durumunda ise bu ifadeye katılımın düştüğü görülmektedir. Yine Şekil 3’e göre “STK’ların, siyaset kurumu karşısındaki konumları iş birliği için yeterli düzeydedir” ifadesine ise STK yöneticilerinin orta düzeyde katıldıkları görülmektedir.

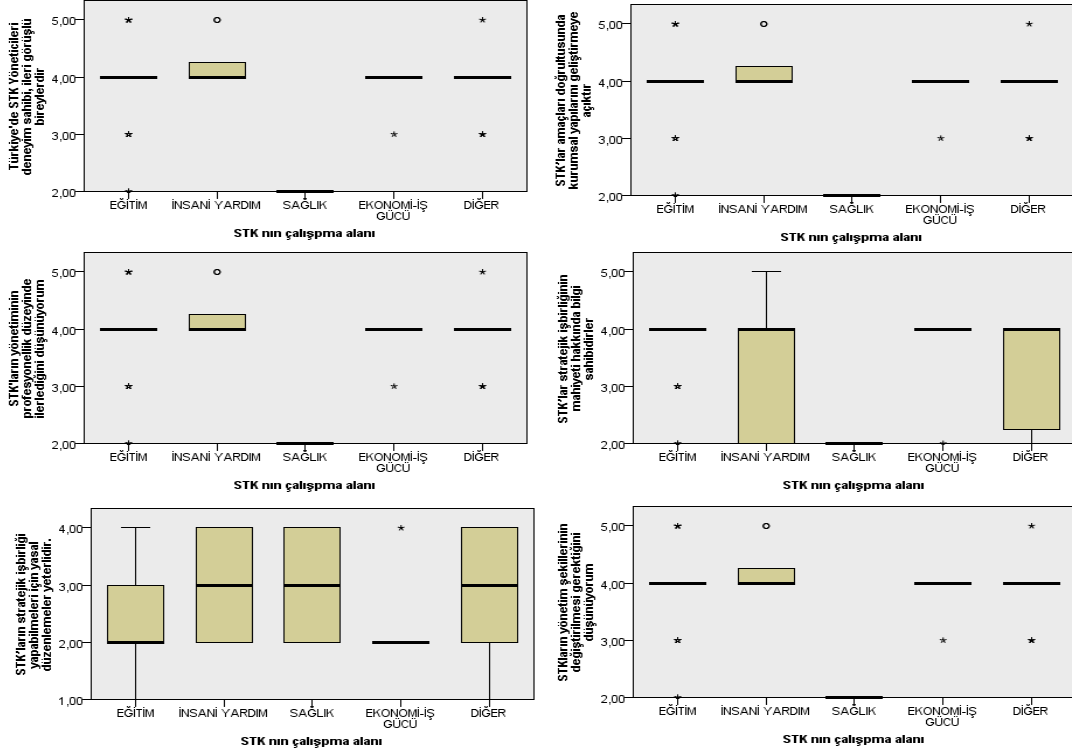
3.3.8. STK Yöneticilerin Çalışma Alanlarına Göre Dağılımı

STK'ların faaliyet alanlarının katılımcıların vermiş oldukları cevaplara etkisinin sadece 6 soru üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Tablo 8 'de verilen cevaplarda sadece anlamlı bulunan her bir sorunun STK'nın çalışma alanı bazında karşılaştırmaları sunulmuştur.

Tablo 8. STK Yöneticilerin Çalışma Alanlarının Anket Cevaplarına Etkisine ait Kruskal Wallis-H Testi

Sorular: “Türkiye’de STK Yöneticileri deneyim sahibi, ileri görüşlü bireylerdir”, “STK’lar amaçları doğrultusunda kurumsal yapılarını geliştirmeye açıktır”. “STK’ların yönetiminin profesyonellik düzeyinde ilerlediğini düşünüyorum”, “STK’lar stratejik iş birliğinin mahiyeti hakkında bilgi sahibidirler”, “STK’ların stratejik işbirliği yapabilmeleri için yasal düzenlemeler yeterlidir”, “STK’ların yönetim şekillerinin değiştirilmesi gerektiğini düşünüyorum”.				
Etkileşim	Test istatistik	Std. Hata	Std Test İstatistik	Önem Düzeyi
Sağlık - Eğitim	34,89	11,86	2,93	0,003
Sağlık- İnsani yardım	43,00	12,65	3,40	0,007

Çalışma kapsamında kullanılan; “Türkiye’de STK Yöneticileri deneyim sahibi, ileri görüşlü bireylerdir”, “STK’lar amaçları doğrultusunda kurumsal yapılarını geliştirmeye açıktır”. “STK’ların yönetiminin profesyonellik düzeyinde ilerlediğini düşünüyorum”, “STK’lar stratejik iş birliğinin mahiyeti hakkında bilgi sahibidirler”, “STK’ların stratejik işbirliği yapabilmeleri için yasal düzenlemeler yeterlidir”, “STK’ların yönetim şekillerinin değiştirilmesi gerektiğini düşünüyorum” ifadelerine STK’ların faaliyet alanları dikkate alındığında Sağlık-Eğitim ve Sağlık-İnsani yardım alanında faaliyet gösteren STK yöneticilerinin vermiş oldukları cevapların karşılıklı etkileşimi arasında istatistik açısından anlamlı fark olduğu görülmüştür. Katılımcıların anlamlı farklılık bulunan sorulara vermiş oldukları cevapların dağılımı Şekil 4’de gösterilmiştir.

Şekil 4. STK'ların çalışma alanlarına göre katılımcıların vermiş olduğu cevaptaki değişim.

Türkiye'de “STK Yöneticileri deneyim sahibi, ileri görüşlü bireylerdir” ifadesine çalışanların vermiş oldukları yanıtların ortalama ve standart sapma değeri $3,88 \pm 0,644$ olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların bu ifadeye vermiş oldukları yanıtların “kesinlikle katılıyorum” ifadesine yakın olduğu görülmüştür (Şekil 4 sol üst). “STK'lar amaçları doğrultusunda kurumsal yapılarını geliştirmeye açıktır” ifadesine STK yöneticilerinin vermiş oldukları yanıtların değeri $3,88 \pm 0,644$ gibi yüksek olarak hesaplanmıştır (Şekil 4 sağ üst). Ayrıca, “STK'ların yönetiminin profesyonellik düzeyinde ilerlediğini düşünüyorum” ifadesine STK yöneticilerinin vermiş oldukları cevapların medyan değerlerinin $3,88 \pm 0,644$ olduğu belirlenmiştir (Şekil 4 sol orta). “STK'lar stratejik iş birliğinin mahiyeti hakkında bilgi sahibidirler” ifadesine özellikle sağlık alanında faaliyet gösteren STK yöneticilerin vermiş oldukları cevapların çok düşük olduğu belirlenirken eğitim ve ekonomi/iş alanında faaliyet gösteren STK yöneticilerinin ise vermiş oldukları cevapların daha yüksek olduğu görülmektedir (Şekil 4 sağ üst). “STK'ların stratejik iş birliği yapabilmeleri için yasal düzenlemeler yeterlidir” ifadesine çalışanların vermiş oldukları yanıtların ise $2,51 \pm 0,915$ gibi düşük bir değerde olduğu hesaplanmış, yani; çalışanların bu ifadeye vermiş oldukları yanıtların “Katılmıyorum” ifadesine yakın olduğu görülmüştür.

Ayrıca çalışma kapsamında STK yöneticilerine yöneltilen sorulardan “Sivil toplum kuruluşlarının toplumsal dayanışmaya etkileri vardır” ifadesine çalışanların vermiş oldukları yanıtların ortalama ve standart sapma değeri $4,75 \pm 0,521$ olarak, “Toplumsal dayanışma için STK’larla stratejik iş birliği gereklidir” ifadesine çalışanların vermiş oldukları yanıtların ortalama ve standart sapma değeri $4,67 \pm 0,602$ olarak yüksek bir değerde hesaplanmıştır. Yine, “Toplumsal yapı STK’ların amaçlarına ulaşmaları için elverişlidir” ifadesine STK yöneticilerin vermiş oldukları yanıtların ortalama değeri $4,21 \pm 0,799$ olarak belirlenmiştir. Fakat, “Kamu kurumları STK’larla iş birliğine açıktır” ifadesine STK yöneticilerinin vermiş oldukları yanıtların ($2,59 \pm 0,879$) düşük olduğu belirlenen diğer önemli hususlardandır. Ülkemizde mevcut siyaset Kurumunun STK’ların dayanışmadaki rolünün farkında olduğu tespit edilmiştir.

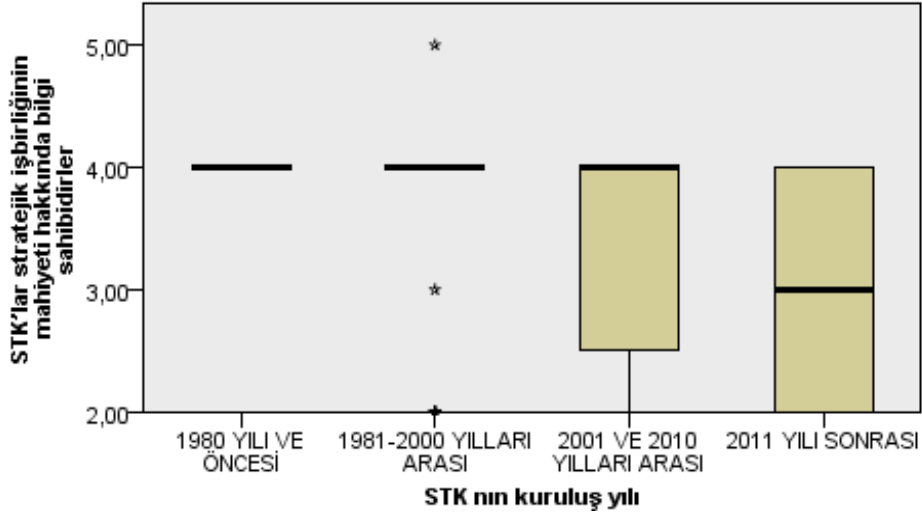
3.3.9. STK’ların Kuruluş Yılına Göre Dağılımı

STK ların kuruluş yıllarının katılımcıların vermiş oldukları cevaplara etkisi istatistiki açıdan sadece 1 soru (STK’lar stratejik iş birliğinin mahiyeti hakkında bilgi sahibidirler) üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Tablo 9 ‘de verilen cevaplarda anlamlı bulunan sorunun STK’nın kuruluş yılı bazında karşılaştırılmasına ait Kruskal Wallis-H Testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 9. STK’ların Kuruluş Yılına Göre Dağılımı ait Kruskal Wallis-H Testi

Soru: STK’lar stratejik iş birliğinin mahiyeti hakkında bilgi sahibidirler				
Etkileşim	Test istatistik	Std. Hata	Std Test İstatistik	Önem Düzeyi
2011 yılı sonrası-2001 ve 2010 yılları arası	6,143	7,115	0,863	0,388
2011 yılı sonrası-1981 ve 2000 yılları arası	13,343	6,822	1,956	0,050
2011 yılı sonrası-1980 yılı ve öncesi	19,714	7,546	2,612	0,009
2001 ve 2010 yılları arası ve 1981-2000 yılları arası	7,200	4,607	1,563	0,118
2001 ve 2010 yılları arası- 1980 yılı ve öncesi	13,571	5,625	2,413	0,016
1981-200 yılları arası ve 1980 yılı v e öncesi	6,371	5,249	1,214	0,225

“STK’lar stratejik iş birliğinin mahiyeti hakkında bilgi sahibidirler” ifadelerine STK’ların kuruluş yılları dikkate alındığında 2011 yılı sonrası-1980 yılı ve öncesi kurulmuş olan STK yöneticilerinin cevapları arasında anlamlı farklılık gözlemlenmiştir. Katılımcıların anlamlı farklılık bulunan ilgili soruya vermiş oldukları cevapların dağılımı Şekil 5’de gösterilmiştir.

Şekil 5. STK'ların kuruluş yıllarına göre katılımcıların vermiş olduğu cevaplar.

Şekil 5 'deki grafikten de görüleceği üzere çalışma kapsamında görüşü alınan STK yöneticilerinin “STK'lar stratejik iş birliğinin mahiyeti hakkında bilgi sahibidirler” ifadesine büyük bir çoğunluğunun (özellikle 2001 ve öncesi kurulanlar) katıldıkları görülmektedir.

Çalışma kapsamında STK yöneticilerine yöneltilen diğer sorulara ilişkin bilgiler ise; “STK'lar ve işletmeler arasındaki işbirliğinde Türkiye'de yeterli projelerin var olduğunu düşünmüyorum” ifadesine çalışanların vermiş oldukları yanıtların ortalama ve standart sapma değeri $2,82 \pm 0,631$ olarak, “STK'ların, siyaset kurumu karşısındaki konumları işbirliği için yeterli düzeydedir” ifadesine çalışanların vermiş oldukları yanıtların ortalama değeri $2,63 \pm 0,89$ olarak, “STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince insan kaynağına sahiptir” ifadesine ise STK yöneticilerinin vermiş oldukları yanıtların ortalama değerleri $3,04 \pm 0,841$ olarak, “STK'ların yönetim şekillerinin değiştirilmesi gerektiğini düşünüyorum” ifadesine çalışanların vermiş oldukları yanıtların ortalama ve standart sapma değeri ise $3,88 \pm 0,644$ olarak hesaplanmıştır.

“STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince mali kaynağına sahiptir” ifadesine çalışanların vermiş oldukları yanıtların ortalama değeri $3,07 \pm 1,171$ olduğu, “STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince örgütlenmişlerdir” ifadesine çalışanların vermiş oldukları yanıtların ortalama ve standart sapma değeri $3,21 \pm 0,726$ olduğu, “STK'ların faaliyetleri kamunun sosyal ve ekonomik yükünü azaltmaktadır” ifadesine ise verilen yanıtlar ortalama $3,92 \pm 0,702$ olarak hesaplanmıştır.

STK'lar ideolojilere angaje olarak hareket etmektedirler' ifadesine çalışanların vermiş oldukları yanıtların ortalama ve standart sapma değeri $3,05 \pm 0,621$ olarak

hesaplanmıştır. Çalışanların bu ifadeye vermiş oldukları yanıtların “Kararsızım” ifadesine yakın olduğu görülmüştür.

STK yöneticileri STK’ları siyasi gelecekleri için basamak olarak görmekte-dirler’ ifadesine çalışanların vermiş oldukları yanıtların ortalama ve standart sapma değeri $2,38 \pm 1,062$ olarak hesaplanmıştır. Çalışanların bu ifadeye vermiş oldukları yanıtların “Katılmıyorum” ifadesine yakın olduğu görülmüştür.

STK’lar toplumsal dayanışma için birlikte hareket edebilmektedirler’ ifadesine çalışanların vermiş oldukları yanıtların ortalama ve standart sapma değeri $3,90 \pm 0,446$ olarak hesaplanmıştır. Çalışanların bu ifadeye vermiş oldukları yanıtların “Katılıyorum” ifadesine yakın olduğu görülmüştür.

STK’ların tutumları ve beyanlarının toplum nezdinde karşılığı, etkisi bulunmaktadır’ ifadesine çalışanların vermiş oldukları yanıtların ortalama ve standart sapma değeri $3,96 \pm 0,588$ olarak hesaplanmıştır. Çalışanların bu ifadeye vermiş oldukları yanıtların “Katılıyorum” ifadesine yakın olduğu görülmüştür.

STK’lar yeterince şeffaftırlar’ ifadesine çalışanların vermiş oldukları yanıtların ortalama ve standart sapma değeri $3,77 \pm 0,791$ olarak hesaplanmıştır. Çalışanların bu ifadeye vermiş oldukları yanıtların “Katılıyorum” ifadesine yakın olduğu görülmüştür.

STK yöneticileri işbirlikleri konusunda önemli rol oynamaktadırlar.’ ifadesine çalışanların vermiş oldukları yanıtların ortalama ve standart sapma değeri $4,23 \pm 0,426$ olarak hesaplanmıştır. Çalışanların bu ifadeye vermiş oldukları yanıtların “Kesinlikle Katılıyorum” ifadesine yakın olduğu görülmüştür.

STK’lar ve devlet arasındaki işbirliği düzeyini Türkiye’de yeterli bulmuyorum.’ ifadesine çalışanların vermiş oldukları yanıtların ortalama ve standart sapma değeri $2,59 \pm 0,879$ olarak hesaplanmıştır. Çalışanların bu ifadeye vermiş oldukları yanıtların “Katılmıyorum” ifadesine yakın olduğu görülmüştür.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sivil toplum kavramı, kamu kurumlarının yaptıkları dışında yetersiz kalınan alanların kamu ile ilgisi olmayan sivillerce doldurulmaya çalışılmasıdır. Farklı bir deyişle her şeyi kamudan beklememe anlayışının günümüz dünyasındaki yansımasıdır. Günümüzde sivil toplum devlet ile birey arasındaki yapılar olarak kabul edilmekte olup bu yönü ile çok geniş bir alanı tanımlamaktadır.

Sivil toplum kuruluşları dünyada yükselen bir değer olup her geçen gün hem dünyada hemde ülkemizde güçlenmeye ve gelişimini sürdürmeye devam etmektedir. Ülkemizde sivil toplum tarihi incelediğinde Avrupalı bir kelime olan Sivil toplumun tanımına tam uymadığı görülmektedir. Fakat özellikle vakıflarımızın sivil toplumumuzun temelini oluşturduğu görülecektir. Öyleki; Osmanlı Devleti'nde Vakıf kültürü o kadar yaygın ve gelişmişti ki devlet temel görevlerinin dışındaki toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için birçok alanda vakıflar faaliyet göstermekteydiler.

Özellikle son 20–30 yılda dünya gündemine sivil toplum ve sivil toplumla ilgili bazı kavramlar yoğun bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Günümüz dünyasında birçok alanda faaliyet gösteren STK'lar giderek daha büyük bir önem kazanmaktadır. Bugün STK'ların karar alma mekanizmasına katılım şekli ve oranı bir ülkedeki demokrasi standartlarının seviyesini belirler olmuştur.

Yapılan çalışma kapsamında veriler 73 farklı STK yöneticilerine hazırlanan anket yardımı ile elde edilmiştir. Elde edilen veriler aşağıdaki şekilde özetlenebilir. Bunlar;

- Çalışmada kullanılan ankete verilen yanıtlarda elde edilen verilerin normal dağılım sergilemediği görülmüş ve verilerin güvenilirliği (0,623) yeter seviye olarak tespit edilmiştir.
- Araştırma kapsamında incelemeye konu olan STK yöneticilerinin %61 gibi büyük bir çoğunluğunun erkeklerden oluştuğu görülmüştür. Ayrıca STK yöneticilerin lisans ve lisansüstü eğitime sahip olduğu görülmüş olup ancak %4'lük kısmının lise ve altı eğitim düzeyinde eğitim aldığı görülmüştür.
- Sivil toplum kuruluşlarının genellikle eğitim alanında faaliyet gösterirken,

çalışanların 5 yıldan sonra çalışmaya devam etme oranının düştüğünü, hatta 16 yıl ve üstünde çalışanların oranının oldukça düşük olduğunu görmekteyiz. Bunda STK yönetim işlerinin kişisel fedakarlık gerektiren, mesai kavramı olmayan daha çok gönüllülük esasına göre çalışma şeklinden kaynaklandığı söylenebilir.

- Sivil toplum kuruluşlarının toplumsal dayanışmaya etkilerinin olduğu ve toplumsal dayanışma için STK'larla stratejik iş birliğinin gerekli olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yine; *“Toplumsal yapı STK'ların amaçlarına ulaşmaları için elverişlidir”* ifadelerine STK yöneticilerinin büyük bir çoğunluğun (4,21) katıldığı belirlenmiştir. Bu durum özellikle gelecekte STK'ların stratejik iş birliği yapabilmeleri için toplumsal mutabakatın olduğu anlamına gelmektedir.
- STK'ların stratejik iş birliği yapabilmeleri için yasal düzenlemeler yeterli seviyede olmadığı ve Kamu kurumları STK'lar ile iş birliğine açık olmadıkları STK yöneticilerinin sırasıyla ortalama 2,51 ve 2,59 olarak görüşünde oldukları belirlenmiştir. Bunda özellikle kamu kuruluşlarında faaliyet gösteren yöneticilerin farkındalıklarının yetersiz ve bu konuda zorlayıcı ya da özendirici teşviklerin olmaması etkili olabilir. Oysa yine çalışma sonuçlarına göre STK yöneticilerinin deneyim sahibi, ileri görüşlü birey ve bireylerden oluştuğu tespit edilen diğer önemli konulardan biridir. Özellikle toplumsal sorumluluk projelerinde STK'lar ile kamu kuruluşları ortak pek çok projede görev alabilirler. Yine, ülkemizdeki STK'lar ile özel işletmeler arasında da yeterli düzeyde iş birliğinin olmadığı tespit edilmiştir.
- Çalışma sonuçlarına göre; STK'lar stratejik iş birliğine açık olarak yönetildikleri, STK'lar stratejik iş birliğinin önemini farkında oldukları ve STK'ların yönetiminin profesyonellik düzeyinde ilerlediği elde edilen diğer önemli bulgulardan biridir. Yani, STK yöneticilerin hem kamu hemde özel sektör ile ulusal hatta uluslararası çapta stratejik iş birliğine açık olduklarını ifade ettikleri görülmüştür. Bu durum, faaliyet yelpazesi çok geniş olan STK'lar tüm kamu kurum ve kuruluşları hemde özel sektör için değerlendirilebilir dinamik bir fırsat olduğu söylenebilir.

- Ülkemizde de süreç içerisinde hızlı bir artış gösteren sivil toplum kuruluşları iyi bir konumdadır ancak bu hızlı artışa rağmen yeterli düzeyde derinleşmemişlerdir. Türkiye’de ve dünyada büyük bir hızla büyüyen, gelişen kurumlar olan STK’lar hem ulusal hem de uluslararası alan da çalışmaktadırlar ve örgütlenmektedirler.
- Karşılaştırmalı analizlere geçmeden önce STK’ların Stratejik İş Birliği Ölçeği’ne ait puan hesaplanmıştır ve bu puanın dağılımının normal dağılımdan farklı olduğu görülmüştür. İkinci kademe olarak STK’ların Stratejik İş Birliği Ölçeği puanının diğer değişkenler ile karşılaştırılarak incelenmesine geçilmiştir. Stratejik İş Birliği Ölçeği Puanı ile çalışanların eğitim durumu, cinsiyetleri, çalışma süreleri, çalışılan sivil toplum kuruluşunun alanı ve sivil toplum kuruluşunun kuruluş yılı karşılaştırılmıştır. Bulgulara göre çalışanların eğitim durumlarının, cinsiyetlerinin, çalışma sürelerinin ve sivil toplum kuruluşunun kuruluş yılının sivil toplum kuruluşlarının gelecek vizyonunda stratejik iş birliği oluşturulmasında etkili değildir. Yani çalışanların lise düzeyinde, lisans düzeyinde veya yüksek lisans düzeyinde olması, cinsiyetlerinin kadın veya erkek olması, kuruluşun kurulma yılı, çalışanların çalışma süreleri belirlenecek olan stratejik iş birlikleri adımında önemli ve anlamlı bir etki yaratmamaktadır.
- Çalışmamıza ait örneklem düzeyinde sivil toplum kuruluşlarının gelecek vizyonunda stratejik iş birliği oluşturulmasında etkili olan tek önemli faktörün çalışılan kuruluşunun çalışma alanı olduğu görülmüştür. Yani çalışma alanı sivil toplum kuruluşlarının gelecek vizyonunda stratejik iş birliği oluşturulmasında etkilidir. Çalışma alanına göre gözlenen farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirlemek üzere gruplara ikili karşılaştırılma yapılmıştır. Eğitim alanında hizmet veren sivil toplum kuruluşları ile insani yardım alanında hizmet veren sivil toplum kuruluşları arasında ve ekonomik iş gücü alanında hizmet veren sivil toplum kuruluşları ile sağlık alanında hizmet veren sivil toplum kuruluşları arasında farklılık olduğu gözlenmiştir. İnsani yardım alanında hizmet veren STK’ların eğitim alanında hizmet veren STK’lara göre stratejik iş birliği oluşturulmasına daha fazla önem verdiği görülmüştür. İlave olarak ekonomik iş gücü alanında hizmet veren STK’larinsa

sağlık alanında hizmet veren STK'lara göre stratejik iş birliği oluşturulmasına daha fazla önem verdiği görülmüştür.

- Küreselleşme, ekonomik ve teknolojik koşullardaki hızlı ve yoğun değişimler rekabet yarışı içerisinde yer alan işletmeleri stratejik işbirliklerini oluşturmaya zorlamaktadır. Böylece kaynak ve yeteneklerini rekabet avantajı yaratmak amacıyla bir araya getiren işletmeler stratejik işbirliği ilişkileri sayesinde yeni yetenek ve kaynaklara da sahip olabilmektedirler. İşletmeler farklı konularda farklı işletmelerle çok sayıda stratejik işbirliği oluşturmayı tercih etmektedirler. Bunlardan biride sivil toplum örgütleridir. Toplumsal problemleri çözme işlevini üstlenen en büyük örgütler olarak kamu yönetimlerinin birçok alanda etkisiz kalması, hatta bir kısım alanda kamuoyuna karşı tavır alır hale gelmesi sonucunda ortaya çıkan boşluklar STK'ların kendi öz sahaları haline gelen bireylerin kendi örgütlenmeleri ile kendilerine yaklaştırır hale gelmiştir. Böylece STK'lar çözüm arayışlarının başrolünde kendine yer bulmuştur. Aynı zamanda işletmelerde yeni müşteri ihtiyaçları ve değişen pazar yapısıyla karşı karşıya kalan ve geleneksel iş ilişkilerini yeniden gözden geçirmek durumunda olan küresel rekabet ortamında üretim ve dağıtım gibi önemli alanlarda yeterli uzmanlığa sahip olmamaları nedeniyle stratejik işbirlikleri gibi güçlü yönlerini bir araya getirebilecekleri uzun vadeli ilişkiler kurma yoluna gitmektedirler. Bu durum hem sivil toplum örgütleri hem de işletmeler için geçerlidir.
- Çünkü değişen bir dünyada yaşamamız tek başına varlığın sürdürülmesinin çok zor olması gibi bir durumu da ortaya koymaktadır. Bunun sonucunda günümüz çevresindeki artan rekabet koşulları doğrultusunda stratejik işbirliklerinin oluşturulması birçok işletmenin iş stratejilerinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Böylece bir işletmenin her şeyi kendisinin yapması yerine, stratejik işbirliği yoluyla kaynaklarını başka bir işletmeyle birleştirmesi ve karşılıklı fayda sağlamaya odaklanması söz konusu olmaktadır. Bu dayanışmada yer alan STK'lar da kendi faaliyet sahalarında hedef kitlelerine misyonlarına uygun hizmetler götürürken toplumu değiştirme, demokrasiyi yerleştirme ve ilerletme misyonunu kendinde görmekte ve bunun için eylem planları hazırlamaktadırlar, gerçekleştirilecek işlerin insanlara vermiş olduğu güven asla göz ardı edilmemelidir..

- Stratejik işbirlikleri uluslararası iş alanında gelişmeyi isteyen işletmelerin kullanmayı tercih ettikleri en temel katılım stratejilerinden bir tanesidir. Sivil toplum örgütleri ile iş birliğine gitmiş bir kuruluş topluma güven duygusu verir. Bu hem STK'ların misyonu hem de işbirliği kuran ortaklarının misyonu için önemli bir izlenimdir. Toplum yapısı, kültürel özellikleri olarak dayanışmaya önem veren bir milletiz bizi besleyen her şartta birlik ve beraberliktir. Böyle bir düşünceye sahip bir toplumda iş birliklerinin desteklenmesi kaçınılmazdır.
- Eğer sivil toplum örgütlerinin dayanışması, iş birliğinin toplum tarafından istenildiği gibi iyi bir yol çizmesi, güçlenmesi isteniyorsa medyada stratejik işbirliği tanımı üzerinde durulmalı ve sinerji yaratmanın bir yöntemi olarak her türlü programda anlatılmalıdır. Toplumun tüm katmanlarında ister sosyal ilişki isterse kurumsal ilişki olsun işbirliğinin önündeki engeller kaldırılmalı, desteklenmeli hatta teşvik edici kararlar alınmalıdır.
- Örgütlü toplum olma sürecindeki bir toplumu ortaya çıkarmayı hedefleyen örgün eğitim kitapları içinde bireyin gelecekte bir Sivil toplum içinde ister üye olarak ister yönetimde ve mütevellî heyetinde olacak şekilde görev üstleneceğini düşünerek üniversitelerin tüm bölümlerinde STK'lar ile ilgili derslerin okutulmasını önü açılmalıdır.
- STK'lar işbirliğinde farklı kuruluşların ve STK'ların tecrübelerinden istifade edilmeli ve başarılı olan uygulamaları kendilerine modellemelidirler. Modern yönetim teknikleri STK'larda uygulanmalıdır. Yasal değişiklikler yapılarak yurtiçi ve yurtdışındaki işbirliklerinin ve desteklerin önü yasal olarak açılmalıdır. Çünkü toplum yasal düzenlemenin yetersiz olduğunu düşünmektedir.
- Her değişimin eğitim ile mümkün olduğu düşünülecek olursa, STK'ları canlı tutan ve iş birliğine teşvik eden eğitimler desteklenmeli ve toplumun STK'lara olan güveni yeniden tesis edilmelidir. STK'larla, belediye, özel ve kamu kurum

kuruluşlarıyla ortaklaşa yürütülen organizasyonlar düzenlenmesi yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akın, F., Erdem, T., (2004). *Sivil Toplum Kuruluşları Üzerine Bir Araştırma: Konya Örneği*. Amsterdam: Türkevi-Akça Konak Yayınları, 43-47.
- Ali Y. S., (2000). *Kamusal Alan Diyalojik Demokrasi Sivil itiraz*,. İstanbul: Alfa Yayınları, 2-10.
- Atunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., Yıldırım, E., (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*, Sakarya Kitabevi, Sakarya.
- Ardahan, F. (2010). *Sivil toplum kuruluşlarının etkin yönetimi için Stratejik işbirliği ve Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV) Suna-İnan Kıraç Antalya Eğitim Parkı örneği*. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. <http://www.insanbilimleri.com> adresinden alındı (25-12-2017).
- Arslan, O., 2001 *Kuramsal ve Tarihsel Aşamalarıyla Sivil Toplum ve Türkiye*, İstanbul, Bayrak Yayınları, 357-374.
- Aslan, S. (2010). *Sivil Toplum ve Demokrasi*. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, *Cilt: 15*(Sayı: 2), 362-363.
- Avrupa Birliği, Devlet ve STK'lar. (2001). *Türkiye'de Sivil Toplum Kuruluşları Sempozyumu VII*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, 15-16.
- Aytekin, S. (2013). *Yerel Ekonomik Kalkınmada Sivil Toplum*. içinde Niğde: Niğde Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 43-47.
- Bayhan, V. (2002, Mayıs). *Demokrasi Ve Sivil Toplum Örgütlerinin Engelleri: Patronaj Ve Nepotizm*. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, *Cilt 26*(Sayı 1), 4.
- Biber, A. (2006). *Sivil Toplum Örgütlerinde Halkla İlişkiler* (1.Baskı b.). Ankara: Nobel Yayınları, 28-37.
- Coccia, R. (2000). *Adapting Programs to Varied Settings*. Business Insurance, *Vol 34*, 45-58.

- Cumhurbaşkanlığı, T. (2009). *Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarının Teşkilat Ve Mali Yapıları, Denetimleri, Organlarının Seçimlerine Dair Esasların Değerlendirilmesi ile Bunların Etkin Ve Verimli şekilde Hizmet Yürütmelerinin Ve Geliştirilmesinin Sağlanması Amacıyla Alınması*. Devlet Denetleme Kurulu Araştırma Ve İnceleme Raporu, 38-39.
- Çaha, Ö. (1997, 3.yıl, 18.sayı). *1980 Sonrası Türkiye''sinde Sivil Toplum Arayışları*. Yeni Türkiye, Ankara, s. 59-61.
- Çaha, Ö. (2006, 06 15). <http://www.siviltoplum.com.tr> adresinden alındı.
- Çaha, Ö. (2001).“*Türkiye''de Sivil Toplumun Oluşumu Ve Gelişimi*”, Liberalizmin İncelenmesi. Friedrich Naumann Vakfı Yayınları, Ankara, 59-61.
- ÇAHA, Ö, (1997), “*1980 Sonrası Türkiye''sinde Sivil Toplum Arayışları*”, Ankara, Yeni Türkiye, Yıl: 3, Sayı: 18.
- Çaha, Ö., (1996a). *Sivil Kadın: Türkiye'de Sivil Toplum ve Kadın*, Ankara: Vadi Yayınları.
- Cullen, J.B., Parboteeah K.P. (2005), *Multinational Management: A Strategic Approach*, Third Edition, South Western: Thomson Inc., s. 88-92.
- Diamond, L. (1994). *Rethinking Civil Society: Toward Democratic Consolidation*. Journal Of Democracy, Vol.5, No:3, s. 55-71
- Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi, (2001). *Sivil Toplum Örgütleri; Neo Liberalizmin Araçlarını Halka Dayalı Alternatifler mi?* , (Çeviren: Işık Ergüden), Kros Matbaacılık, İstanbul, s. 56.
- Ergil, D. (2001). *Türkiye'de Sivil Toplum Kuruluşları ve Aktiviteleri*. Ankara: Friedrich Naumann Vakfı Yayını, 49.
- Erol, H. (2007). *Ortadoğu'da Sivil Toplumun Sorunları*. İletişim Yayınları, 54-75.
- Foster, J. (2001). *Knowing Ourselves, A Brief History Of Emerging Global Civil Society*. Civicus World Assembly. Vancouver. B.S., Canada, 45-62.
- Güder, N. (2009). *Sivil Toplumcunun El Kitabı* (3.Baskı b.). Ankara, 22-28.

- Grant, R.M., Baden-Fuller C. (2002), “*The knowledge-based view of strategic alliance formation: Knowledge accessing versus organizational learning*”, Cooperative Strategies and Alliances, Ed. F.J. Contractor, P. Lorange, Netherlands, Elsevier Science Ltd., 419–436.
- Griffin, R.W., Pustay M.W. (2003), *International Business: A Managerial Perspective*, Third Edition, Upper Saddle River, Prentice Hall, New Jersey, s. 101-110.
- Hill, C.W.L. (2006), *Global Business Today, Fourth Edition*, McGraw Hill Companies Inc., New York, s. 45-48.
- Han, Y. (2004), “*A knowledge-based view of strategic alliances*”, Journal of Academy of Business and Economics, 1–11.
- Haşlak, İ., & Güleler, S. (2006). *Sosyal ve Siyasal Düşüncede Sivil Toplum Tartışmaları ve Toplulukçu Düşüncede Topluluk Birey ve Devlet Anlayışı*. STK-Özel Sektör- Devlet Etkileşimi, Bildiriler Kitabı (s. 5). Çanakkale: III. Uluslararası STK'lar Kongresi.
- Kanıbir H. (2000), *Bir Global Rekabet Stratejisi Olarak Stratejik İşbirlikleri ve Pazar Etkinliğine Katkıları*, Uludağ Üniversitesi Sos. Bil. Enst. Yayınlanmamış Doktora tezi, Bursa, s. 68-90.
- Kaya, G., & Aslan, M. (2004). *1980 Sonrası Türkiye’de Siyasal Katılımda Sivil Toplum Kuruluşları*. Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Dergisi, 216.
- Kesal, E. (2002). *Sivil Toplum Kuruluşları Yerelleşme Ve Yerel Yönetimler*. Türkiye Ekonomik Ve Toplumsal Tarih Vakfı, 140-155.
- Koç, O., & Tuncer, C. E. (2005). *Küreselleşme Sürecinde Yoksulluk Ve Sivil Toplum Kuruluşları ve II. Ulusal Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi “Küresel Eşitlik”*, Çanakkale18 Mart Üniversitesi, 860-867.
- Kuzu, B. (1992). *Demokrasi-Resmi Gdeoloji-Sivil Toplum*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 15-67.
- Mağa, İ. (2001). *"Sivil Toplum Devletin Büyümesidir" Sivil Toplum Devletin Büyümesi*. İstanbul: YGS Yayınları, 8.

- Mohr, J., Spekman R. (1996), “*Perfecting partnerships*”, Marketing Management, Winter/Spring, Vol: 4, No: 4, 34–43.
- Okutan, E. (Sayı 71). *Yerel Yönetimler Ve Sivil Toplum Örgütlerinin Gelişmiş İşbirliği: İngiltere Örneği*. Sayıştay Dergisi, 91-106.
- Özden, K. (2008). *Sivil Toplum ve Sivil Toplum Kuruluşları. Sivil Toplum Kuruluşlarında Yönetim*, Seçkin Yayıncılık Ankara, s. 11.
- Park, & Ungson. (2001). *Interfirm rivalry and managerial complexity: a conceptual framework of alliance failure*. Organization Science, 95-110.
- Paul, C. (2002). *Building to Last: A Grantmaker’s Guide to Strengthening*, 32-60.
- Pitts, R.A., Lei D. (1997), “*Building cooperative advantage, managing strategic alliances to promote organizational learning*”, Journal of World Business, Vol: 32, 203–223.
- Regina, E. H. (1996, Mart-Nisan). *Can Public Trust in Nonprofits and Governments Be Restored*. Harvard Business Review, 98-112.
- Sarıbay, A. Y. (1998). *Türkiye’de Demokrasi ve Sivil Toplum*. Ankara: Küreselleşme-Sivil Toplum ve İslâm, Vadi Yayınları, 15-29.
- Sarıbay, A. Y., & Öğün, S. (1998). *Bir Politik bilim Perspektifi*. Bursa: Asa Kitabevi, 15-29.
- Salamon, L. M. (2001), *The Third Sector and Volunteering in Global Perspective*, Presentation to the 17th Annual International Association of Volunteer Effort Conference, Amsterdam, s. 31-33.
- Szulanski, G. “*Exploring Internal Stickiness: Impediments to the Transfer of Best Practice Within the Firm*” Strategic Management Journal, Winter Special Issue, C. XVII, 1996, s. 27-43.
- Şahin, L. ve Öztürk, M. (2011). *Küreselleşme Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye’deki Durumu*, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, sayı 10, s. 75.
- Talas, M. K. (2007). *Neo Liberalism, State and Civil Society*. Poster Paper:

- International Conference on Environment: Survival and Sustainability, February, Nicosia-Northern Cyprus Organized by Near East University, 19-24.
- Taylor, A. (2005), “An operations perspective on strategic alliance success factors: An exploratory study of alliance managers in the software industry”, International Journal of Operations & Production Management, Vol: 25, Sayı: 5/6, 469–490.
- Tosun, E. G. (2001). *Demokratikleşme Perspektifinden Devlet-Sivil Toplum İlişkisi*. İstanbul: Alfa Yayıncılık, 36-39.
- Türkdamar, A. (2011, Kasım-Aralık). *Sivil Toplum, Katılım Ve Mülki İdare*. İdarecinin Sesi Dergisi, s. 31-32.
- Tüzen, H. (2005). *Sivil Toplum Bilinci ve Lise Gençliği: Denizli Örneği*, Ankara: Aziz Andaç Yayınları, 9.
- UĞUR, Aydın, “Dünyada ve Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Gelişimi”, Üç Sempozyum Sivil Toplum Kuruluşları, yay. haz. Osman Köker, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998, s 11-13.
- Von H., E., “Sticky Information and the Locus of Problem Solving: Implications for Innovation” Management Science, C. XV, No: 4, 1994, s. 429-439.
- Webster, F.E. (1992), “The Changing Role of Marketing in the Corporation”, Journal of Marketing, Vol. 56, s. 1-17.
- Wymer, W. K., & R., P. V. (2006). *Non Profit Marketing*, 2-98
- XIV, T. S. (2004). *AB Uyum Süreci ve STK’lar*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, 23-31.
- Yayla, A. (2006, 04 30). *Bireyler, Toplum ve Vakıflar*. Liberal Düşünce Topluluğu: <http://www.liberaldt.org.tr/index.php?lang=tr&message=article&art=274> adresinden alındı
- Yel, M. A. (2008). *Sivil Toplum Kavramı Tartışmaları*. İstanbul: Kaknüs Yayınları, 143.
- Yoshino, M., Srinivasa Y., Rangan, U. (1995), *Strategic Alliances: An Entrepreneurial*

Approach to Globalization, Harvard Business School Press, Boston, s. 5.

Yücekök, A. (1987). *Siyasetin Toplumsal Tabanı (Siyaset Sosyolojisi)*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 89.

Yücelen, M. (2005), "*Stratejik İşbirliklerinde Bilgi Transferi*" İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim Ve Organizasyon Bilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul.

EK 1:
KATILIMCI ANKET FORMU

**SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ GELECEK VİZYONUNDA
STRATEJİK İŞ BİRLİĞİ**

Sayın Katılımcı,

Bu anket, Türkiye’de bulunan STK’ların, gelecek Vizyonunda Stratejik İşbirliklerini belirlemeye yönelik akademik amaçlı bir çalışma için hazırlanmıştır. Elde edilen veriler yalnızca bilimsel amaçlı kullanılacak olup cevaplar gizli tutulacaktır.

Soruları cevaplandırarak araştırmaya yapacağınız önemli katkıdan dolayı teşekkür ederiz.
Saygılarımızla.

Prof. Dr. Abdullah KARAKAYA
Karabük Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
akarakaya@karabuk.edu.tr

Osman ÇALIM
Karabük Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
osmancalim02@gmail.com

A- TANIMLAYICI BİLGİLER

(Lütfen size ve Sivil Toplum Kuruluşunuza uygun seçenekleri
işaretleyiniz)

Eğitim Durumunuz	Lise ve altı	Cinsiyet	Kadın	
	Üniversite		Erkek	
Çalışan Kişi Sayısı	Lisansüstü	Sivil Toplum Kuruluşunda Çalışma Süreniz	5 yıldan az	
	10 kişiden az		6-15 yıl arası	
	10-20 kişi arası		16 yıl ve daha fazla	
Kuruluş Yılı	20’den fazla kişi	Çalıştığımız Sivil Toplum Kuruluşunun Çalışma Alanı	Eğitim	
	1980 yılı ve öncesi		İnsani Yardım	
	1981-2000 yılları arası		Ekonomi İşgücü	
	2001-2010 yılları arası		Sağlık	
	2011 yılı sonrası		Diğer (Belirtiniz)	

Sivil Toplum: Sivil toplum, bir devletin otoritesi altında varlık gösterip kanunla yaşayan, devletten bağımsız, gönüllülük esasına dayanan örgütlü bir topluluktur.

Sivil Toplum Kuruluşları: Sivil Toplum Kuruluşları, sosyal projelerde daha aktif yer almak adına toplum içine farklılıkları ve benzerlikleri analiz etmekte, kutuplaşmaları önlemekte olumlu neticeler elde etmek için bir amaç doğrultusunda merkezi yönetim ve yerel yönetimler ile işbirliği içinde çalışmaktadırlar.

B- FONKSİYONEL DEĞİŞKENLER

(Lütfen aşağıdaki ifadelere katılım düzeyinizi, görüşünüzü yansıtan rakamı işaretleyerek belirtiniz.)

1 - Kesinlikle Katılmıyorum 2- Katılmıyorum 3 – Kararsızım
4 – Katılıyorum 5 - Kesinlikle Katılıyorum

1	Sivil toplum kuruluşlarının toplumsal dayanışmaya etkileri vardır	1	2	3	4	5
2	Toplumsal dayanışma için STK'larla stratejik İşbirliği gereklidir	1	2	3	4	5
3	Toplumsal yapı STK'ların amaçlarına ulaşmaları için elverişlidir	1	2	3	4	5
4	Türkiye'de STK Yöneticileri deneyim sahibi, ileri görüşlü bireylerdir.	1	2	3	4	5
5	STK'ların kurumsal yapıları belirlenen amaçlara uygun şekillenmiştir.	1	2	3	4	5
6	STK'lar amaçları doğrultusunda kurumsal yapılarını geliştirmeye açıktır	1	2	3	4	5
7	STK'lar stratejik işbirliğine açık olarak yönetilmektedir.	1	2	3	4	5
8	STK'lar stratejik işbirliğinin önemini farkındadır	1	2	3	4	5
9	STK'ların yönetiminin profesyonellik düzeyinde ilerlediğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
10	STK'lar toplumsal dayanışma ve işbirliğini geliştirmek için çaba içerisinde	1	2	3	4	5
11	STK'lar stratejik işbirliğinin mahiyeti hakkında bilgi sahibidirler	1	2	3	4	5
12	STK'ların stratejik işbirliği yapabilmeleri için yasal düzenlemeler yeterlidir.	1	2	3	4	5
13	Kamu kurumları STK'larla işbirliğine açıktırlar	1	2	3	4	5
14	Kamu kurumlarının STK'larla işbirliği yeterli düzeydedir	1	2	3	4	5
15	Siyaset Kurumu STK'ların dayanışmadaki rolünün farkındadır	1	2	3	4	5
16	Siyaset Kurumunun STK'larla işbirliği yeterli düzeydedir	1	2	3	4	5
17	STKlar ve işletmeler arasındaki işbirliğinde Türkiye'de yeterli projelerin var olduğunu düşünmüyorum.	1	2	3	4	5
18	STK'ların, siyaset kurumu karşısındaki konumları işbirliği için yeterli düzeydedir	1	2	3	4	5
19	STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince insan kaynağına sahiptir	1	2	3	4	5
20	STKların yönetim şekillerinin değiştirilmesi gerektiğini düşünüyorum	1	2	3	4	5
21	STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince mali kaynağına sahiptir	1	2	3	4	5
22	STK'lar belirlenen amaçlara ulaşabilmek için yeterince örgütlenmişlerdir	1	2	3	4	5
23	STK'ların faaliyetleri kamunun sosyal ve ekonomik yükünü azaltmaktadır.	1	2	3	4	5
24	STK'lar ideolojilere angaje olarak hareket etmektedirler	1	2	3	4	5
25	STK yöneticileri STK'ları siyasi gelecekleri için basamak olarak görmektedirler	1	2	3	4	5
26	STK'lar toplumsal dayanışma için birlikte hareket edebilmektedirler	1	2	3	4	5
27	STK'ların tutumları ve beyanlarının toplum nezdinde karşılığı, etkisi bulunmaktadır	1	2	3	4	5
28	STK'lar yeterince şeffaftırlar	1	2	3	4	5
29	STK yöneticileri işbirlikleri konusunda önemli rol oynamaktadırlar.	1	2	3	4	5
30	STKlar ve devlet arasındaki işbirliği düzeyini Türkiye'de yeterli bulmuyorum.	1	2	3	4	5

TABLÖLAR

Tablo 1. Demografik özellikler.....	34
Tablo 2. Cronbach's Alpha değeri.....	35
Tablo 3. Cronbach's Alpha değerine ait toplam istatistik.....	36
Tablo 4. Tanımlayıcı istatistik analizi sonuçları.....	37
Tablo 4. Normallik analizi.....	40
Tablo 5. Non parametrik Bağımsız örneklem test analizi sonuçları.....	43
Tablo 6. STK Yöneticilerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılıma ait Kruskal Wallis-H Testi.....	45
Tablo 7. STK Yöneticilerin Çalışma Sürelerine Göre Dağılıma ait Kruskal Wallis-H Testi.....	46
Tablo 8. STK Yöneticilerin Çalışma Alanlarına Göre Dağılıma ait.....	48
Kruskal Wallis-H Testi.....	48
Tablo 9. STK'ların Kuruluş Yılına Göre Dağılıma ait Kruskal Wallis-H Testi.....	50

ŞEKİLLER

Şekil 1. Demografik özellikleri.....	35
Şekil 2. Eğitim Durumuna göre katılımcıların vermiş olduğu cevaptaki değişim.....	45
Şekil 3. STK' daki çalışma süresine göre katılımcıların vermiş olduğu cevaptaki değişim.....	47
Şekil 4. STK' ların çalışma alanlarına göre katılımcıların vermiş olduğu cevaptaki değişim.....	49
Şekil 5. STK' ların kuruluş yıllarına göre katılımcıların vermiş olduğu cevaplar.	51

ÖZGEÇMİŞ

Osman ÇALIM 1985 yılında Adıyaman’da doğdu; ilk ve orta öğrenimini aynı şehirde tamamladı. 2003 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Orm.Endüstri Mühendisliği Bölümü’nde öğrenime başlayıp 2007 yılında mezun oldu. Karabük Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesinde Yüksek lisans Eğitimi alarak mezun oldum. Öğrenim hayatının üçüncü yüksek lisansı olarak 2014 yılında Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı’nda yüksek lisans öğrenimine başladı. Halen Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı’nda lisansüstü eğitimine devam etmektedir, 2015 yılında Esenyurt Üniversitesi İş Güvenliği Tezsiz Yüksek Lisans Eğitimini tamamlayarak mezun oldum. 2017 yılında Üsküdar Üniversitesi İş Güvenliği Tezli Yüksek Lisans Eğitimine başladım ve halen devam etmektedir. 2018 Yılında Kemerburgaz Üniversitesi Tezli Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler alanında eğitime başladım halen devam etmektedir. 2018 Yılında ÖSYM AYT sınavına girerek , tercih yerleştirmeleri sonucunda Kafkas Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Alanında Lisans Eğitimine başladım, halen devam etmektedir.

ADRES BİLGİLERİ

Adres: Fevzi Çakmak Mah. Cihan Sok. No:16 D:2 Bahçelievler/İstanbul
Tel: (0507) 918 87 38
E-posta: osmancalim02@gmail.com